

TÜRKİYE ATATÜRK DERGİSİ

K. Atatürk

1881-1938

ATATÜRK'ÜN GENÇLİĞE NİTABESİ

Ey Türk gençliği !

Birinci vazifen, Türk İstiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin ügâne temeli budur. Bu temel, senin, en kıymetli hazinenidir. İstikbalde dahi, seni, bu hazineden, mahrum etmek isteyecek, dahili ve harici, bedhahların olacaktır. Bir gün, İstiklâl ve Cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünme yeceksin ! Bu imkân ve şerait, çok namüsaî bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve Cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın, bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsi menfaatlerini, müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhid edebilirler. Millet, fakrû zaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı ! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi, vazifen; Türk İstiklâl ve Cumhuriyetini kurtarmaktır ! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda, mevcuttur.

Kemal Atatürk

Türk Gençliğinin Andı

Türk gençliği olarak özgürlüğün, bağımsızlığın, egemenliğin, cumhuriyet ve devrimlerin qılmaz bekçileriyiz.

Her zaman, her yerde ve her durumda Atatürk ilkelelerinden ayrılmıyacağımıza, çağdaş uygarlığı geçmek için bütün zorlukları yeneceğimize, namus ve şeref sözü verir kendimizi büyük Türk Ulusuna âdârız.

ATATÜRK DERGİSİ

3 ayda bir çıkar

İKTİSAT - TARİH - EDEBİYAT
VE TÜRK BÜYÜKLERİ
DERGİSİ

Sahibi ve Başyazı

TAHSİN UFUK

Mesul Yönetmen:

Yüksek Müh. SERVET EKİCİ
YAYIN VE PAZARLAMA
MÜDÜRÜ

ZAFER GONYA

SEKRETER :

Nazlı DEMİRBÜKEN

MÜESSESE MÜDÜRÜ :

Süleyman UFUK

KAPAK KOMPOZİSYONU :

Ressam Murat

Dizgi - Baskı

UFUK MATBAASI

520 18 96

Cağaloğlu - İstanbul

İDARE YERİ :

Yeni Çarşı Caddesi 59/2

Beyoğlu - İSTANBUL

Tel.: 459 75 55

ABONE ve REKLAM

TARİFEMİZ

Yıllık Neşriyatlı Abone Bedeli :

25.000,— TL.

Yıllık Kitap İlaveli Abone Bed. :

10.000,— TL.

Yıllık Tabii Abone Bedeli :

5000,— TL.

(KDV Dahil Değildir)

Arka Kapak Reklam Çok Renkli

150.000 TL.

Siyah-Beyaz 100.000 TL.

İç Kapaklar Çok Renkli Reklam

100.000 TL

Siyah-Beyaz: 75.000 TL.

Tam Sayfa Reklam Bedeli

40.000 TL.

ÖNEMLİ NOT: 1 - Dergimizde yayınlanan yazılar kaynak gösterilmeden iktibas edilemez.. 2 - Dergimizdeki yayınlanan yazılardan imza sahipleri mesuldür. 3 Dergimiz: BASIN-AHLÂK kurallarına uyar. 4 - Köy ve Yurt içi okullarına, dergimiz bedavadır! 5 - Yıl: 4 - Sayı: 23 Nisan-Mayıs Haziran 1985 - Fiyatı: KDV Dahil 1000 TL.

BAŞYAZI

Sayın, Okuyucularımız

Tahsin UFUK

Türkiye Atatürk Dergisi'nin, gerçek hedef ve amacı, ÜLKE-MİZİN henüz yeni yetişmekte olan «genj» nesil ve büyük TÜRK Gençliğimizdir! Memleketimizin, milletimizin, 12 Eylül 1980 yılı öncesi, geçirdiğimiz felâket dolu yıllar, sel gibi akan «kardeş» kanı, henüz ömrünün baharında öldürülen masum gençlerimiz ve yurttaşlarımızın hayatlarını bir hiç uğruna yitirmeleri - yitirilmeleri asla akıl ve hafızalarımızdan silinmeyecektir!...

Bu nedenle, aziz ve yüce Atamızın yolundan çıkılması, «sağa-sola» fazla taviz verilerek desteklenmesi, ilkelerinin ihlâl edilmesi, (DEVİMLERİNİN) yozlaştırılması, yüksek varlığının istismar edilmesi, gençliğimizin, sivri uçlara mensup öğretim görevlilerince beyinlerinin yıkanarak; kardeş-kardeşe karşı öldürttürülmesi, halkımızın üzerine saldırttırılması, KARANLIK İDEOLOJİLERE MENSUP KİŞİLER TARAFINDAN değişik kamplara bölünerek örgütlendirilmeleri, yurttaşlarımızı, sağa sola bölmek suretiyle, politik oyunlarla, siyasi kamplara ayırmak suretiyle, birbirlerine düşman muamelesi yapılması, asla affedilemez.. Bu gayeye müsteniden dergimiz, Ulusal — Millî neşriyatına, bir daha böyle felaketli hallere düşürmüncer olmamamız için, «ULUSAL MİLLÎ NEŞRİYATINA» başlamıştır... Asil ve büyük TÜRK Gençliğimizi uyarmak, Atamızın aydın (!) yolundan, onun simgelediği hedefimiz olan, millî ülküsü doğrultusunda, gençliğimizi, çok bilinçli olarak, Atatürk Milliyetçiliği doğrultusunda davetle, aşırı-yıkıcı, tahripkâr uçlara karşı uyarmak üzere, 1981 yılından beri, neşriyatımıza, hiç ara ve fasıla vermemeksizin, «TÜRKİYE'YE ŞAMİL OLARAK NEŞROLUNMAKTAYIZ... Atatürk'çü millî fikriyatı, ilkelerini, devrimlerini, bütün umde ve uhdelelerini, ülkemizin en seçkin kalemleri, ilim adamlarımızın görüşleriyle, Basın-Yayın hayatımızı sürdürüyoruz... Bu meyanda da, öz millî kültürümüzü, (TÜRK BÜYÜKLERİMİZİ VE MİLLÎ KAHRAMANLARIMIZI) elimizden geldiğince tanıtmak suretiyle, Türk Kültür varlığına, bir nebzece olsa, karınca-kaderince, katkıda bulunmak; millî ödevimizdir... Biz burada gayet sarıh olarak, bugün ülkemizin ana hedefini izah ettikten sonra, neşrettiğimiz, millî eserin desteklenmesini, hem yüce milletimizden, hem resmi şahsiyetlerimizden, özel ve millî bankalarımızdan, elimizden tutarak bize yardımcı olmalarını rica ediyoruz... BU MİLLÎ ŞEREF, ESERİN YAŞATILMASI, bütün Türk Ulusunu enterese etmektedir... Modern Türkiye'nin kurucusu, gerçek mimarı, millî kurtarıcımız! (AZİZ VE YÜCE ATATÜRK'Ü TEMSİL ETTİĞİMİZ) için, elimizdeki bütün malî imkanlarımızı kullanıyoruz... Dergimiz, «TÜRK İKTİSADİYATI» konusunda da, ağırlığını ortaya koymuştur... İçinde bulunduğumuz, iktisaden en buhranlı bu günlerimizde, millî iktisadiyatımıza yararlı olabilecek konulara, el atmış bulunuyoruz... Bizleri destekleyen, Atatürk'çü aydınlarımızı, çok güzide zevata, halkımıza, bankalarımıza, sanayici ve tüccar dostlarımıza, minnet-şükranlarımızı sunarken, kendilerinin bize gösterdiği teveccühe, lâyık olabilmek için, en kaliteli bir fikir dergisi olarak çıkmaya çalışıyoruz. Herşeyiyle TÜRK LÜK, Atatürk'le dolu mutlu yarınlar dileğiyle, zinde TÜRK Milletine selamlarız. «Ne Mutlu Türküm diyene.»

Saygılarımızla

Türkiye ATATÜRK DERGİSİ

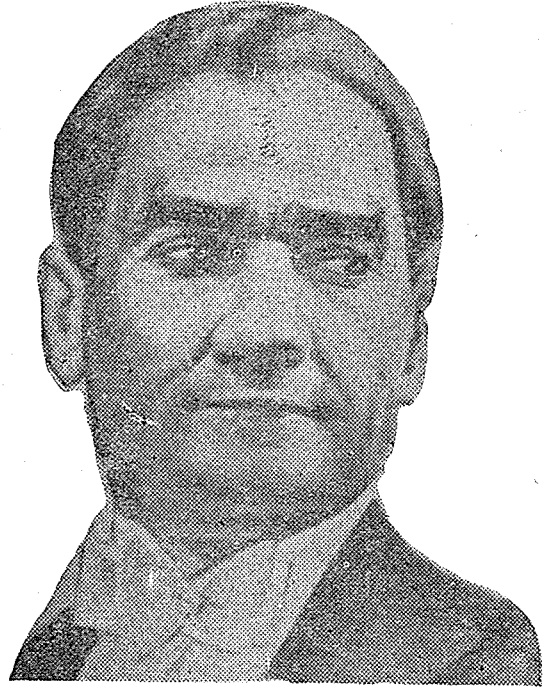
Atatürk'ün dış politikası

Prof. Dr. Fahir H. ARMAOĞLU

Balkan Paktının daha sonraki gelişmelerinin, Atatürk'ün düşünce sistemine uygun bir nitelik gösterdiği söylenemez. 1936'dan sonra Avrupa'da buhranlar şiddetlendiği zaman, Balkan devletleri, Atatürk'ün öngördüğü sıkı bir işbirliği ve barış zihniyetiyle hareket etmiş olsalardı, öyle sanırsınız ki, II. Dünya Savaşına giden olaylar ve bundan sonraki gelişmeler, bambaşka bir yön alabilirdi ve daha da önemlisi, Balkan memleketleri, bir çok felâketlerden kendilerini kurtarabilirdi. Fakat Balkanlıların klâsik toprak ihtirasları ve kısa görüşlülükleri, Atatürk'ün düşündüğünün aksine, Balkanlara yeni bir biçim vermeyi kösteklemiştir.

Atatürk'ün kolektif barış ve güvenlik politikasının ikinci bir eseri de, Türkiye, Irak, İran ve Afganistan arasında 1937'de yapılan Saadabad Paktı olmuştur. Atatürk'ün «**kayda değer sulh eserlerinden biri**» diye nitelendirdiği bu pakt, O'nun başlangıçtanberi Doğuda izlemiş olduğu dostluk, iyi komşuluk ve yakınlık politikasının bir sonucudur. Sââdâbâd Paktı ile bu unsurlar, kâğıt üzerine de geçirilmek suretiyle daha güçlü bir duruma getirilmiştir. Bunun da sebebi; 1936 da Habeşistanı ele geçiren Faşist İtalya'nın, buradan sonra gözlerini Asyaya çevirmesi ve bu memleketleri tehdit etmesiydi. İtalya'nın bu hareketi; bu dört devleti, kendi bölgelerindeki barış düzenini daha somut tedbirlerle güçlendirmeye sevk etmiştir.

Saadâbad Paktı dolayısıyla Atatürk'ün ilgi çekici bir davranışına değinmek isteriz. Atatürk bir Misakı Millî toprağı olan Musulun üzerinde o derece ısrar ettiği halde, «güvenlik ve iyi komşuluk» amacı ile Musulun Irak sınırları içinde kalmasını kabul etmiş ve bundan dolayı da Irak ile münasebetlerde Musulu bir mihenk taşı yapmaktan kaçınmıştır. Irak ile münasebetlere tam bir barış açısından bakan Atatürk Irak Kırâlı Faysal'ın 1931 da Ankara'yı ziyareti sırasında verdiği bir söylevde, Türk-

Irak münasebetlerinin unsurlarını şu şekilde açıklamıştır: «**Bugünkü karşılıklı menfaatleri ve dahili, harici sulh ve sükûn siyasetleri ve münasebetleri, Irak ile Türkiye'yi birbirine yaklaştırmaktadır.**»

Atatürk bölge paktlarına özellikle önem vermiş ve bunları genel barışın korunmasında etkili vasıtalar olarak görmüştür. 1935'te bir yabancı gazeteciye verdiği demecinde, savaşın yaklaştığını ve barışın korunması gerektiğini belirterek, «**Maamafih, halihazırda en müstacel ihtiyaç, komşu memleketlerin; birbirlerinin hususî ihtiyaçlarını ve meselelerini görüşmeleridir. Bundan başka muntakavî misaklar sulhün muhafazası için kıymetlerini şimdiden ispat etmişlerdir**» demiştir. Öte yandan, Balkan ve Saadabâd Paktları ile Atatürk, Türkiye'nin etrafında bir barış ve güvenlik çemberi meydana getirdiği ve getirmek istediği kadar, Türkiye'ye doğusunda ve batısında bir üstünlük ve prestij de sağlamıştır. Bu, Atatürk dış politikasının kısa bir zamanda almış olduğu büyük mesafeyi de ifade etmektedir.

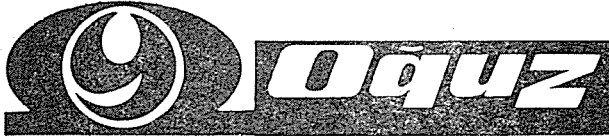
SAVAŞA DOĞRU

Daha yukarda da belirttiğimiz gibi, Türkiye'nin Lozan'dan arta kalan meselelerden kendisini kurtarıp normal barış düzenine girmek istemesiyle, Avrupa'da buhranların başla-

ması, birbirine paralel olmuştur. Bu gelişme, Atatürk'ün dünya barışı bakımından endişelerinin 1933 den itibaren başladığı anlaşılmaktadır. 1 Kasım 1933 söylevinde, «Beynelmilel münasebetlerin geçen sene zarfında sulh ve huzur noktası nazarından inkişafı, cihanın bir çok kısımlarında inşirah verici» olmamıştır derken, 1 Kasım 1934 söylevinde dünyadaki silâhlanma yarışına dikkati çekmiş ve 9 Mart 1935 de CHP Kurultayında verdiği söylevde de, «Arsiulusal durum nazik bir buhran geçirmektedir... bütün dünyanın gidişini gözönünde tutarak dikkatli, hazırlıklı, uyanık bulunmak lüzumuna kaniiz» demiştir... Milletlerarası havanın gittikçe kararması karşısında Atatürk, büyük bir ileri görüşle gelecek savaşın havalar da cereyan edeceğini anlamış ve bunun için de Büyük Millet Meclisinin dikkatini hava kuvvetlerimizin güçlendirilmesi zorunluğu üzerine çekmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren, bir yandan barış politikasını yoğunlaştırırken, bir yandan da millî savunma gücümüze önem vermiş ve 1935 ten itibaren savunma tedbirleri üzerine daha fazla eğilmeye başlamıştır.

Atatürk, II. Dünya Savaşının sebep ve sonuçlarını daha 1932 yılında tam bir berraklıkla görmek suretiyle, milletlerarası münasebet ve olaylara olan nüfuz ve bunları tahlil gücünü ortaya koymuştur. 27-29 Eylül 1932 de

General Mac Arthur'la yapıp 1951'de açıklanan konuşmaları, bugün herkesi hayretten donduracak bir şekilde, O'nun geleceğe nüfuz kudretini gözümüzün önüne sermektedir. Bu konuşmalarında Atatürk, II. Dünya Savaşının Almanya tarafından çıkarılacağını, Alman askeri gücünün, İngiltere ve Rusya hariç, bütün Avrupa'yı işgâl altına alabileceğini, İngiltere'nin kendisini savunmak için Fransa'ya güvenemeyeceğini ve savaşın 1940-1946 yıllarında çıkabileceğini söylemiştir. Nitekim savaş, bir yıllık bir öncelikle 1939 da patlamıştır. Yine Atatürk'e göre, savaşın gerçek galibi ne İngiltere veya Fransa, ne Almanya değil, fakat Sovyet Rusya olacaktır. Yine bu konuşmalarında, Birleşik Amerika'nın Avrupa'nın kaderine karşıdan bakamayacağını, savaşa katılacağını ve ancak Amerika'nın katılmasıyla Almanya'nın yenilebileceğini de belirtmiştir. Atatürk'ün, bu arada, İtalya ve Mussolini hakkında söyledikleri çok ilgi çekicidir: «Eğer Mussolini müstakbel bir harbde, İtalya'nın zahiri heybet ve azametini, harb haricinde kalmak suretiyle lâıyıkı veçhile istismar edebilirse, sulh masasında başlıca rollerden birini oynayabilir. Fakat korkarım ki, İtalya'nın bugünkü şefi, Sezar rolünü oynamak hevesinden kendisini kurtaramayacak ve İtalya'nın askeri bir kuvvet yaratmaktan henüz çok uzak olduğunu derhal gösterecektir.»

YEDEK PARÇA
TİCARET ve SANAYİ A.Ş.

F.K. Ford - Taunus - Transit - Granada - Consul - GXL - CAPRI - ESCORT - ANADOL

İTHALAT - TOPTAN - PERAKENDE

F. K. - FORD - TAUNUS - GRANADA

CONSUL - GXL - ANADOL - İNGİLİZ TRANSİT

Y E D E K P A R Ç A L A R I

☎ : 13 42 50 - 13 88 58 - 25 43 35

Tel: 16 03 01 - 16 23 14 - 16 21 17

1369 Sokak No. 45 Basmane - İZMİR

2830. Sok. No: 24/E 1. San. Sitesi-İZMİR

Zaferi Millet Kazandı

Yazan: İsmet BOZDAĞ

Mustafa Kemal Paşa, Latifenin gözlerinin içine bakarak konuştu:

— Bak, sonrasını anlatayım Latif, dedi. Bu zaferi ben ve birkaç kumandan kazanmadık... Bir millet kazandı. Onbinlerce isimsiz kahraman toprağa düştüler. Zafer onlarındır. Biz görevimizi yaptık. Çok pahalıya satın alınmış zaferden bu millet, sağlam ülkülere bağlanmış bir yurt çıkarmalıdır. İşte mesele burada. Bazı arkadaşlarım, padişah ve saltanata taraftardır, ben değilim. Bazı arkadaşlarım tekke ve zaviyelerden tüten uyuşturucu fikirlerle milletin idaresinden yanadırlar, ben değilim!.. Bazı arkadaşlarım, içkiyi yasak edip, kadını kafesin arkasına ittin mi her işin kendiliğinden yoluna gireceğine inanırlar, ben inanmam... Bazı arkadaşlarım. «Kanun mu istiyorsun, işte şeriat» derler, ben «Hukuk» derim, «Akıl» derim... Çatışma burda... Yunan'ı yenmek kolaydı. Yendik de. Ama bin yıldan beri üzerinde yaşadığımız bu toprakları vatan yapmak, yani mutlu insanlar ülkesi yapmak zordu, işte hâlâ yapamadık... Şu önümüzde uzanan bin yıllık vatana bak Lâtif!.. Şu birbirine yaslanmış çürük evleriyle Ankaraya bak!.. Şu harap ve kısır topraklar üstünde bizim sahici bir «Yurt sahibi» olduğumuzu kime ispat edebilirsin? Sen Orta Asya'dan kop, gel... Bin yıl bu toprakların üstünde otur. Bir çivi çakma... Sonra da «Vatanım» de. Bizim bir iki budalamızdan başka kime inandırabilirsin bunu?.. Benim bazı arkadaşlarım, toprağını verimli işletmeyen çiftciyi kınamasını biliyor da, yurdunu şu kasvetli ve harap hale getirmiş yönetim biçimini öpüp başına koymak istiyor... İşte mesele bu!.. Var olmak, ya da yok olmak meselesi... Bu dünyanın hiçbir devleti, böyle beceriksiz, böyle kendi çıkarını bile hesaplamasını bilmeyen bir devleti böyle bir kilit noktasında görmek ve tutmak istemez! «Ya Yunanlılar, savaş tazminatımızı verirler ya da yine savaşa gireriz» diyorlar. Savaşla ba-

şarılacak bir iş olsa, ben koşulmaz mıyım? Savaşmak, benim hünerim değil mi?.. Neden «Barış» istiyorum?.. Bu toprağı hak etmek, bu vatani hak etmek için... Yoksa savaş yorgunu bu dünyanın içinde, ortalığı karma-karışık etmek elbette mümkündür. Ama ne çıkar bundan?.. Böyle davranan Napolyon'un eline ne geçmiş ki, bizim elimize ne geçbilecek?

BARIŞ KURAMAZ

Mustafa Kemal Paşa sustu. Gözleriyle etrafını inceledikten sonra kesin bir sesle konuştu:

— Yok Lâtif, yok... Bu işin üstesinden den gelmek zorundayız... Bu Meclis, büyük işler başarmış, bir zafer getirmiştir ama, bir barış kuramaz... Ben, onlara katılırsam, hiçbir şey yapamayız... Onların bana katılması gerekli. Benim gibi düşünmesi, benim gözümde şekillenen yurdu özlemesi gerekli. Meclis'ten, yeni seçimlere gitme kararı isteyeceğim.

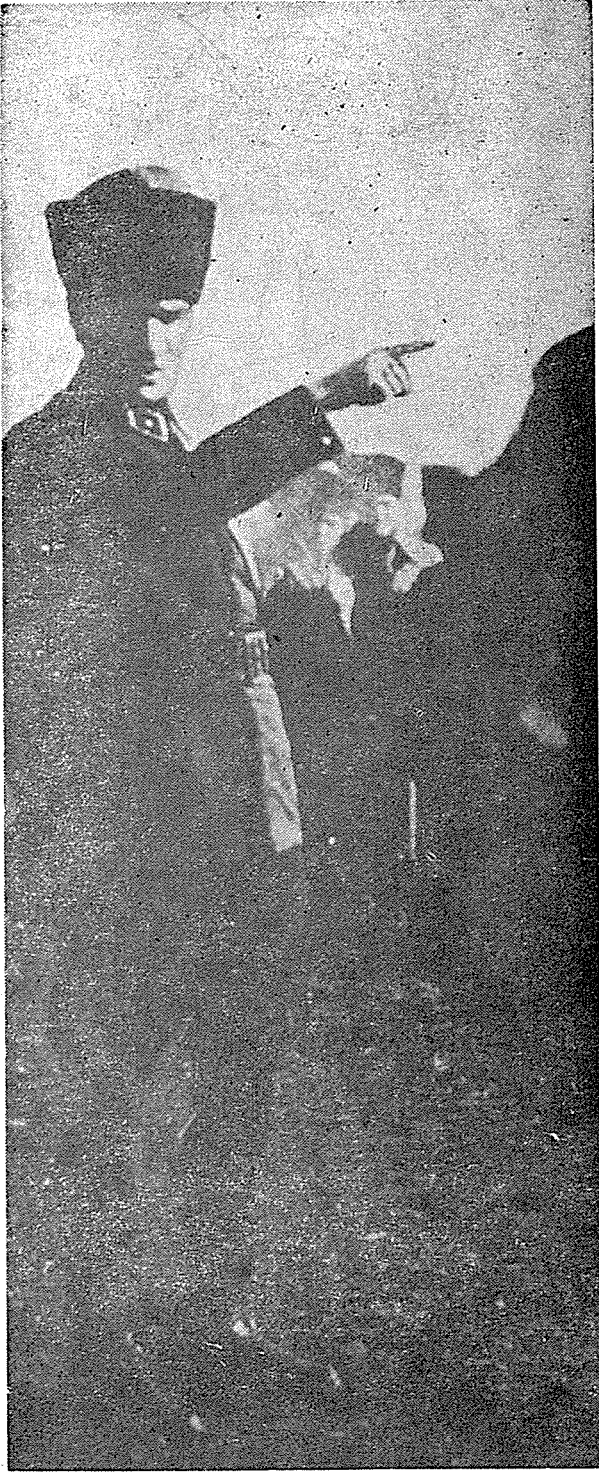
Latife kocasını hayranlıkla dinliyordu. Sev gisi aşk, heyecanı tutku haline gelmişti. Gerçek bir dram kahramanı gibi bakıyordu. Mustafa Kemal Paşa'ya usulca sordu:

— Anlıyorum Paşam, dedi. Yüreğimde bir ateş parçası gibi duyarak anlıyorum!.. Ama nasıl yapabileceksin?..

Gazi'nin demin konuşurken gerilmiş çizgileri gevşedi, Gülümseyerek:

— Doğru düşünmesini biliyorsan ve doğru bir şey yapmak yolunda isen, mutlaka başarsın!..

— Ama bana cevap vermedin, Paşa'cığım, böyle bir teklifi bu Meclis hiçbir zaman kabul etmez! «Savaşı biz yaptık. Barışı da biz yapacağız!» diye açık, açık konuşmuyorlar mı?

Gazi, bır kere daha gevrek gevrek güldü. Latife'nin elindeki bastonu alıp elinde oynatarak konuştu:

BİR HİKAYE

— Bak sana bir şey anlatayım, Lâtif, dedi. Çanakkale Savaşları sırasında bizim askerlerin cephanesi yoktu, ekmeği yoktu, üstüne

üstlük suyu yoktu. Bizim milletimiz «İki su bir ekmek» demiş. Suyu iyice düşkündür. Bir kaynaktan tüm düşman askerleri, hem bizimkiler yararlanıyorlardı. İki taraf için de önemli bir konu olduğundan, silâhlar kaynağa dönüktü. Bazen karşılıklı çıkarımız yüzünden hoşgörü içinde su dolduranlara ateş etmiyorduk ama, bazen de makineli tüfekler konuşmağa başlıyordu. Bu yüzden suya gitmek, gerçekten tehlikeli idi. «Gazi»liği azca, «Şehit»liği çokca bir işti bu. Askerlikte su taşıyanlara «Saka» derler... Ya katırları ya merkezleri olur, kırbalara su doldurur, getirirler. Bizim karargâhın da sakası, Hamdi adında Gelibollu bir neferdi. Ben, çadırda çalışıyorum. Çadırın önünde de bizim Nuri (Conker) var. Hamdi, Nuri'ye bir selâm çaktı, ben içerden konuşmaları duyuyorum:

— Kumandanım, ben sakalıktan çıkmak istiyorum.

BİZ KORKMAYIZ

Nuri, durumu fark etmişti. Saka Hamdi, biraz canına düşkün, biraz yüreği yufka idi. O günlerde de sudan sağlam dönenlerin sayısı azalmıştı. Kaytarmak istiyordu. Nuri'nin sesini duydum.

— Bak hele... Demek arkadaşlarının dediği doğruymuş. Sen korkağın biriymişsin...

Hamdi, birden telâşlandı... Lâfları karıştırarak:

Yalandır. Kumandanım... Bizde korku ne gezsin. Eşek gütmek benim ağrıma gidiyor.

SEÇİM KORKUSU

Eşek gütmek ne demek? Arkadaşlarına can suyu taşıyorsun. Yiğitsen kırbaları doldur da gel, o zaman dediğine inanayım.

Başüstüne Kumandanım..

O gece Hamdi, eşiği önüne kattı, korkunç bir ateş yağmuru altında kaynağa gitti, kırbaları doldurup geldi. Neden bu işi yaptı, bilirmisin? Korkaklığını saklamak istiyordu.

Sonra, Lâtife'ye bastonunu vererek:

— Hadi, artık üşüdün Latif, dönelim, dedi. Sonra ekledi: Bu Meclis'in içinde de seçim korkusunu saklamak isteyen çok milletvekili var.

MİLLİ HEYECAN

Başbozuk 40 Türk köylüsünün bin kişilik takviyeli Fransız Taburunu esir almasını, Avrupalıların akli almadı. Bu işin sırrını, Mustafa Kemal Paşa'nın bütün vatanda uyandırdığı istiklâl aşkında aramalıdır.

Memleketi işgal eden düşman askerleri, başşehir olan İstanbul'da bile her türlü haysiyet kırıcı muameleyi bize reva görüyorlardı. «Ananevi (geleneksel) dostumuz» dediğimiz Fransızların sarhoş subayları ile Senegalli sömürge askerlerinin taşkın ve mütecaviz hareketleri, Fransızlara karşı sevgi ve hayranlık besleyen insanlarımızda bile tiksinti ve nefret uyandır-mıştı.

Gaflet içinde olanlardan başka herkes, kurtuluşu, Mustafa Kemal Paşa'ya bağlılıkta görüyordu.

İşgal, askerleri ile azınlıkların tecavüzlerini önlemek ve İstanbul'daki depolardan Anadolu'ya silâh, cephane ve malzeme kaçırmak için bazı teşkilâtlar kuruldu. Sivil ve asker, vatansever insanların İstanbul'da ve Anadolu'da kurdukları teşkilâtların en önemlileri şunlardır:

MÜDAFAA-İ MİLLİYE (Mim-Mim) Grubu, İttihatçı Kara Vasıf ve Kara Kemal Beylerin kurduğu KARAKOL Cemiyeti, FELÂH ve YAVUZ Grupları, MUAVENET-İ BAHİRİYE Grubu, YAHYA KAPTAN Çetesi, KÖPRÜLÜ HAMDİ Müfrezesi, İPSİZ RECEP ve TOPAL OSMAN Çeteleri.

Bu teşkilâtların içinde hamallardan mavnacılara kadar pek çok isimsiz kahraman görev almıştır. İstanbul'daki teşkilâtlarda çalışan bir çok subay sonraları Anadolu'ya geçerek millî orduya katılmışlardır. İstanbul'da kalanlar da Anadolu'ya yardım için ellerinden gelen bütün gayreti gösterdiler.

İstanbul'da vapura veya mavnalara yükeletilen silâh ve malzeme, İnebolu yolu ile Anadolu'ya sevk ediliyordu. İnebolu'ya gelen malzemelerin boşaltılmasında Kastamonu halkının pek büyük himmeti olmuştur. Çocuklar, gençler, yaşlılar (kadın, erkek) hiçbir menfaat ve hatta teşekkür beklemeden yükleri boşaltıyor ve depolara götürüyorlardı. Depolardan kağınlara yükletilmesi ve Anadolu'nun içlerine sevk edilmesi de, yine bu fedakâr insanların gayretiyle oluyordu.

Bütün bir milleti böylesine bir çalışma ve istiklâl heyecanına sürükleyen Mustafa Kemal Paşa olmuştur. Yalnız Türkler değil, yıllarca bu vatanın ekmeğini yediğini unutmayan gayrimüslim vatandaşlarımız bile kendilerini bu heyecana kaptırmışlardı.

Millî Mücadelenin en kritik bir devresinde, Keskin ilçesinde genç bir papaz olan Eftim Efendi bile tek başına dünyaya kafa tutuyordu. Padişah hüküme-

tine çektiği telgraflarda: «Anadolu halkının mücadelede haklı olduğunu ve sonuna kadar millî mücadele-cilerle birlikte çalışacağını» bildiriyordu.

Ne İstanbul Hükümetinin ve ne de Patrikhane-nin kendisine çektiği tehdit dolu telgraflar bu genç papazı inandığı yoldan geri çeviremedi. Çok sonraları Türk Ortodokslarının ruhani lideri olan Papa Eftim'in, İstiklâl Harbi'nin en civcivli günlerinde Büyük Millet Meclisi binası önünde, önündeki kalabalığa hürriyet ve istiklâl nutukları çekerken gösteren bir fotoğraf, tarih dergilerimizde neşredilmiştir.

TELGRAF TELLERİ

Büyük zaferden sonra yapılan bir basın toplantısında bir gazeteci Atatürk'e:

— Paşam, harbi ne ile kazandınız? diye sormuştu. Atatürk bu soruya hiç tereddüt etmeden:

— Harbi, telgraf telleriyle kazandık! Cevabını vermiştir.

Mustafa Kemal Paşa, bu cevaptaki «Telgraf telleri» sözleri ile iki hususu kastediyordu.

Birincisi: İşgal ordularının ve haberalma servislerinin ağır baskısına ve ölüm tehditlerine rağmen her şeyi göze alan telgraf memurlarımızın İstiklâl Harbi'ndeki büyük fedakârlıklarını belirtmek.

İkincisi: Kendisi Ankara'da oturduğu halde, Anadolu'nun ve dünyanın her yerinde meydana gelen ve gelişen olayları en kısa zamanda haber aldığını tebarüz ettirmek!

Mustafa Kemal Paşa'nın kurdurduğu haberalma teşkilâtı, Padişahın sarayına kadar uzanmıştı. Damat Ferit Paşa Hükümetinin Anadolu aleyhine aldığı karar ve yürürlüğe koyduğu bütün işler, vakit geçirilmeden Mustafa Kemal Paşa'ya ulaştırılıyordu.

Mustafa Sagir isimli bir Hintlinin, kendisini öldürmek üzere İngilizler tarafından Anadolu'ya gönderildiğini, İsviçre'de oturan iki Yahudi vatandaşımız Mustafa Kemal Paşa'ya bildirmişlerdi. Evvelce Sultan II. Abdülhamit'in «YILDIZ» haberalma teşkilâtında çalışan bu iki vatandaşımızın ikazı üzerine; Ankara'ya gelen Hintli Mustafa Sagir sıkı bir takibe alınmış, sonunda İngiliz casusu olduğuna dair deliller ele geçince idam edilmiştir.

Yunanlıların askeri teşebbüslerine ait haberler, bazen Yunan kıt'alarının saldırıya geçmesinden evvel Ankara'ya ulaşıyordu. Mustafa Kemal Paşa: «Harbi telgraf telleriyle kazandık» derken bunları da kastediyordu.

TÜRK - RUS MÜNASEBETLERİ

Rusya, Birinci Dünya Harbi'nde itilâf devletleri safında bulunuyordu. 1917 yılında Bolşevik ihtilâli o-

İlunca, Almanya ve müttefikleriyle (tabii bu arada Osmanlı Devleti ile de) sulh yaparak harpten çekildi.

Birinci Dünya Harbi'nin galipleri (İngilizler, Fransızlar, Japonlar, Romanyalılar ve Yunanlılar) savaş biter bitmez Polonyalılar ve Estonyalıların da işbirliğiyle Rusya'ya hücum ettiler. Hedefleri, Bolşevik idaresini yıkmaktı.

Bolşevik idareciler bir yandan Çarlık taraftarı ordularla çarpışırken bir yandan da yabancı devletlerle savaşıyorlardı. Rusya'ya hücum edenlerin başında İngiliz ve Fransızlar vardı. Aynı İngiliz ve Fransızların, Yunanlıları önlere sürerek Anadolu'ya da saldırımları Türkiye ile Rusya arasında bir dayanışma doğurdu.

Ruslar, güney hudutlarının selâmeti bakımından, bizim yardım isteklerimizi olumlu karşıladılar. Bize silâh ve bir miktar da para yardımı yaptılar. Bundan istifade ile bolşevikliği Anadolu'ya yaymağa kalktılar. Bize da Mustafa Kemal Paşa Rusların bu teşebbüslerini önledi.

Burada şu hususu önemle belirtmeliyim: Bazı yazı ve hâtıralarda Mustafa Kemal Paşa'nın Havza' da iken bir Rus heyeti ile görüştüğü yazılıdır. Heyet başkanı olan Albay Budiyeni ile: «Türkiye'ye yardım, Padişahlığın ve Halifeliğin kaldırılması, Bolşevikliğin kabulü» gibi konuların görüşüldüğü ileri sürülmüştür. Yazıda adı geçen Albay Budiyeni, İkinci Cihan Harbi'nden Mareşal olan palabıyıklı Budiyeni'dir. Ancak böyle bir görüşme kat'iyen olmamıştır. Anlatılanlar, yazarların uydurmasıdır.

İstiklâl Harbi'nin devamınca bize dost gibi davranan Ruslar, yabancı müdahaleler ile iç isyanlara karşı başarı kazandıktan sonra tavırlarını değiştirmişlerdir. Burada, Atatürk ile ilgili bir hâtırayı anlatmak yerinde olur.

ATATÜRK'TEN, UNUTULMAMASI GEREKEN BİR DERS

Atatürk bir gün, okullardan birisinde sınıfa girer, Tarih dersi yapılmaktadır. Öğretmene:

— Tahtaya bir öğrenci kaldır. Soru sor! der. Öğretmen:

— Başüstüne Paşa Hazretleri, dedikten sonra, sınıfın en zeki öğrencisini tahtaya kaldırır ve şu soruyu sorar:

— Ananevi (geleneksel) Türk - Fransız dostluğu nu anlat.

Atatürk, bu suali duyunca öğretmene:

— Çocuk dursun, siz anlatın bakalım! Neymiş ananevi Türk -Fransız dostluğu? der.

Öğretmen anlatır:

— Fransa Kralı Birinci Fransuva Alman İmparatoru Şarlken'e esir düşmüştü. Fransız Kralının annesi, Osmanlı Padişahı Kanuni Sultan Süleyman'a mektup yazarak oğlunun kurtarılmasını istedi. Bunun üzerine Kanuni...

Atatürk, öğretmenin sözünü keserek:

— Başka? diye sorar.

— Kanuni, Fransız gemilerinin ve Fransız bayrağı taşıyan yabancı gemilerin Türk limanları arasında serbestçe ticaret yapmalarına izin verdi.

— Başka?

— Türk donanması Fransızlara yardıma gitti.

— Başka?

— Fransızlar birçok imtiyazlar alarak memleketimizde şirketler kurdular.

— Başka?

—

Öğretmen susunca Atatürk öğrencilere ve kendisi ile birlikte gelen zevata hitaben:

— Öğretmen bize «Ananevi Türk -Fransız dostluğu» anlattı... Fransa Kralı esir düşmüş. Kanuni Alman seferini yapmış. Fransızlara cömertçe kapitülasyonlar verilmiş!.. Görülüyor ki, bizim bir şey aldığımız yok. Bol bol vermişiz. Arkadaşlar! Yabancı devletlerin hiç birisi bize gerçek dost olmamıştır. Bizden menfaat bekledikleri müddetçe yüzümüze gülmüş, dost görünmüşlerdir. Menfaatleri bittiği anda hepsi bize dirsek çevirmiştir, dedikten sonra öğretime döner.

— Türk'ün, Türk'ten başka dostu yoktur. Bunu böylece bilebilirsiniz ve Türk çocuklarına da bu hakikatı böylece öğretiniz! der ve sınıftan çıkar.

PONTUS MESELESİ

Yunanlılar 1840 yılından beri, Rize'den İstanbul'a kadar olan Karadeniz bölgesinde bağımsız bir «Pontus Cumhuriyeti» kurmak hayaliyle yaşıyorlardı. Birinci Dünya Savaşı sırasında, dışarıdan bu bölgenin Rum ahalisine (bilhassa Samsun, Çarşamba, Bafra ve Erbaa Rum köylerine) pek çok silâh ve cephane getirilerek dağıtıldı. Önceleri 6-7 bin kişi kadar olan Pontus çetelerinin kuvveti zamanla 25 bin kişiyi bulmuştu.

18 Aralık 1919 tarihinde (Batum'da) «Pontus Rum Hükümeti» ismiyle bir de hükümet kurdular.

Pontus çeteleri evvelâ Türk köylerini, sonra da büyük kasaba ve şehirleri basarak müslüman ahaliyi akla hayale gelmez işkencelerle öldürmeğe başladılar.

Köylerin yakılması ve ahalisinin insafsızca katledilmesi, Mustafa Kemal Paşa'yı bu konuda âcilen karar almağa mecbur bıraktı. Giresunlu Osman Ağa'nın (Topal Osman'ın) Karadeniz uçaklarından meydana getirdiği Millis alayı Samsun'a gönderildi. Osman Ağa Pontusçu çetelere karşı pek şiddetli davranarak onları yıldırıldı. Tecavüze uğrayan her Türk evine karşı, üç Rum evini yakıtıp yıktırdı.

Mustafa Kemal Paşa daha sonra Sivas'taki 3'üncü Kolorduyu lâğvettirerek «Merkez Ordusu» adıyla yeni bir askeri teşkilât kurdurdu. Nurettin Paşa'nın kumanda ettiği bu kuvvetler, Erzurum'daki 15'in Kolordu ile işbirliği yaparak Pontus çetelerini takibe koyuldular ve 1921 yılı sonlarında da tamamen ortadan kaldırdılar.

NEDEN SONRA!...

Avrupalılar'ın, günahımıza girmeleri, Haçlı Seferleri'nden beri bitip tükenmez boyutlardadır. Bizi hiç tanımadan sebepsiz yere ettikleri iftiralar, sayılmakla bitmez.

Aralarından, bizi yakından tanıdıkları için, hakkımızda güzel şahadet etmekle kalmayıp övgüleri ile bizi göklere çıkaran Batılı büyükler az değildir. Bir çırpıda aklıma gelen zirve isimlere bakınız: Goethe, Lamartin, P. Loti, K. Farer, Karlayl, Leydi Montegü, Künoş, Barhold ve daha niceleri.

Fakat bu kavimler, doğru söyleyen büyüklerini dinlemezler. Kilise ve kasıtlı yayınlar, onları bâtil düşmanlığın, kara taassubun içine düşürmüştür.

Buna karşılık, aleyhimizde olmayacak şey anlatılsın, hemen inanırlar. Meselâ Türkler'in, ellerinde sopalarla, gözleri tepelerinde ve göbeklerinde bir kuyrukla dünyaya geldiğini anlatsanız, buna inanacak kalabalıklar, hâlâ bulunabilir.

Onlara göre madem ki Hristiyan'dırlar; Rum, Ermeni, Bulgar... Kim olursa olsun, mutlaka doğru söylüyordur ve haklıdır. Kanını oluk oluk akıttıkları Türkler ise «onları kesen, soykırımına uğratan, yurtlarını talan eden barbarlardır.»

20. asırda bile bu darkafalılığı söküp atmak zor. Çünkü biz Müslüman'ız; onlar kendilerini «Jüdeo-Kretiye» (Yahudi - Hristiyan) diye karşımıza çekmişlerdir.

Son günlerde Batı dünyasından saçılan iftiraların utancını dile getirir şekilde, bazı sözler, gazetelere aksediyor.

Bunlardan en etkilisi şudur: İngiliz Eğitim ve İlim Bakanlığı, hazırlattığı bir raporda: Türkler hakkında, bugüne kadar (âdeta kesin hüküm halinde) kullanılan barbar, medeniyet

yıkıcı, zalim, Ermeni katliamcısı, Avrupa'nın hasta adamı vs. gibi sıfatların gerçeğe uymadığı, Türkler'e haksızlık edildiği... Üstelik de bunun, İngiliz çocuklarının Türkler'e bakışına olumsuz etki yaptığı açıklanmaktadır.

Paslı çiviler kolay kolay sökülüp atılmaz ama daha dürüst ve tarafsız İngiliz nesillerini görürüz inşallah.

Fakat âdeta destan mahiyetinde bir Türk savunmasını dostum, İtalyalı Türkiyatçı Prof. Anna Massala Roma'da düzenlediği bir konferansta yapmıştır.

Massala, orada söylediği dürüst ve yiğit sözleri, Türkiye'de harcamış olsa idi, bunu bir nezaket hattâ hoşâ gitme konuşması sayabilirdik. Fakat öyle değil, İtalyan başşehirinde, yabancılara hitaben, hattâ kendisini yıldırma ya kalkan Ermeni ve solcu dinleyicilere rağmen yapmıştır.

«Türkler'i çok seviyorum, bu sevgiyi ifade edecek kelime bulamıyorum... Osmanlı İmparatorluğu, hâkimiyeti altında bulundurduğu Hristiyanlar'a baskı yapmayarak tam bir adalet örneği vermiştir. (Salonda bulunan bazı Ermeniler'in lâf atmaları üzerine onları da şöyle susturmuştur):

Osmanlılar'da Ermeniler, devletin önemli mevkilerinde yer almışlardı. Türkler'in ilk Roma büyükelçisi bir Ermeni'dir. Tarihe karışmış olayları boşuna gündeme getirmeyiniz. (Massala, vatandaşımız bir Ermeni gencin yurt sevgisini de dile getirmiştir):

«Kürsümde öğretim görevlisi olan İstanbullu bir Ermeni genci, memleket özleyişi ve askerlik görevi dolayısıyla ülkesine döndü.»

Ne diyelim, selim akıl ve sağduyu da Avrupalılar'a döner bakarsınız...

DEPREM

Mümtaz SOYSAL

POLİTİKA sahnesindeki deprem hissedilir boyutlara vardı. Henüz yıkıcı olmayan, ama hissedilir bir deprem bu.

Sarsıntı, politikanın Richter ölçeklerine göre küçük de olsa, bir şeyin belirtisidir. «Toprak ana» bir şeyi kabul etmeyip, kabuğunu salıyor ama, neyi? Yedi bin yıllık uygarlıklar beşiği Anadolu'nun silkinip sırtından atmak istediği nedir?

ILK bakışta, ters esen rüzgârların geçim sıkıntısından, enflasyondan, işsizlikten kaynaklandığını sanabilirsiniz.

Bu neden elbette vardır. Gerçek satın alma güçleri beş-altı yılda yarı yarıya düşmüş olan ücretliler, sabahtan akşama kadar emeklerini satarak geçinememişler, ev kapılarından içeriye her gün biraz daha neşesiz, ekmezsiz ve umutsuz girer duruma gelmişlerdir. Öte yandan, devlet de yeteri kadar gelir toplayamaz olmuş, bırakın yeni yatırımları ya da başlamış yatırımların bitirilmesini, günlük işlerin sürdürülmesi için bile para bulamayarak, korkunç bütçe açıklarının içine düşmüştür. Sonuç, toplum yaralarının en tehlikelisi olan işsizliktir.

Yine ilk bakışta, ortalıktaki olumsuz havanın başlangıçtaki açsözlülüğünü, inanırlılığını ve güvenilirliğini yitirmiş bir lidere karşı duyulan duygulardan, hayal kırıklıklarından ve tepkilerden oluştuğunu da düşünebilirsiniz.

Bu da bir ölçüde doğru.

Ama, yine temel nedene inmiş sayılmazsınız. Anadolu toprağı çok daha önemli bir şeyi reddediyor. Bir modeli.

ÖYLE bir model ki, bu toprakların şimdiye kadar ürettiği bütün üzümlerden, buğdaylardan, madenlerden çok daha değerli bir ürünü, yani Anadolu insanını yıkmaya, ondaki bütün değerleri yok etmeye, onu öbür sıradan toprakların, üzerinden büyük uygarlıklar geçme-

miş rastgele ülkelerin insanına benzetmeye yöneliyor. Bu toprak, o modeli silkeleyip, sırtından atar.

Çünkü, beş yıl önce liseyi bitirip, cepleri bomboş ortalığa atılmış adamın, beş yılda mülti-milyarder olması, bu toprağın kolay kabul edebileceği bir macera değildir. Mayasında yalnız kan değil, kandan çok daha fazla alınteri, emek, sabır, özveri olan bir toprak, çalışmanın üstünlüğünü bir yana iten, alavere dalavere, kayırma, uyduruk dışsatım gibi kestirme yöntemlerle göz kamaştırıcı başarılar sergileyen, birazcık varlıklı olanı akıl almaz ölçülerde zenginleştirip, ortahalliye yoksullaştıran ve ancak Texas'larda, California'larda alkışlanabilecek olan bir modeli bağrına basmaz. Binlerce yıllık uygarlıkların oluşturduğu ve İslam'ın pekiştirdiği hak duygusu, bütün adaletsizlikleri olduğu gibi, sosyal adaletsizliği de reddeder.

AMA, üzerinde yaşadığımız ve tarihin ilk çağlarından beri üzerinde yaban sürülerinin değil, siyasal örgütlenmeler kurmuş uygar insanların yaşadığı toprak ana bir şeyi daha reddeder: Devletsizliği.

İlle de hükmedici, ezici, kendini her şeyden öne koyucu olmayan, tam tersine «Devlet Baba» sözünü kendine en yakışır bir sıfat durumuna getirmiş bir devlet, Anadolu insanının hep aradığı bir şeydir. Bir model ki yönetim kurallarını altüst eder, hizmet, kıdem, liyakat anlayışlarını ortadan kaldırır, görünür hiyerarşilerin dışında acayip danışma ve karar alma mekanizmaları kurar, ekonominin bütün köşelerinden devleti kovmaya kalkar ve, en önemlisi, güçlükler ortasında çırpınan insan karşısında «gemisini kırtaran kaptandır» düşüncesiyle devleti vurdumduymaz, sağır ve duygusuz yapar, işte bu toprak sallanıp o modeli de sırtından atar.

Olan budur.

IMF'ye ve Atlantik ötesine de böylece duyurula.

Atatürk'ün en büyük eseri

T. B. Millet Meclisi

- ★ 61 yıl içinde Meclis'in yerini 1960'da MBK ve Temsilciler Meclisi, 12 Eylül 1980'den sonra da, «Millî Güvenlik Konseyi» aldı...
- ★ 23 Nisan 1920'den 12 Eylül 1980'e kadar, 72'si kadın 4 bin 642 parlamenter görev yaptı...
- ★ Meclis ilk Anayasayı kuruluşundan 8 ay 26 gün sonra, 20 Ocak 1921'de yaptı...
- ★ 61 yılda on binin üstünde kanun çıkarıldı...
- ★ En uzun yasama görevini İsmet İnönü yaptı. İnönü'nün parlamenterliği tam 52 yıl sürdü...

4.462 PARLAMENTER

Meclis'in kurulduğu tarihten 12 Eylül 1980'e kadar 3.481'i milletvekili, 484'ü senatör, 38'i Milli Birlik Komitesi üyesi, 279'u da Temsilciler Meclisi üyesi olmak üzere TBMM'de 72'si kadın toplam 4 bin 642 parlamenter görev yaptı. Meclis'te en uzun süre görev yapan da İsmet İnönü oldu.

23 Nisan 1920'de Meclis'e Malatya Milletvekili olarak giren İnönü'nün yasama görevi tam 52 yıl devam etti.

Geçen 61 yıl içinde de on binin üstünde kanun çıkarıldı. 27 Mayıs 1960 tarihine kadar da Anayasa Mahkemesi olmadığı için Meclis, kanun ve karar uygulamalarıyla ilgili olarak 259 «Yorum Kararı» aldı.

İLK ANAYASA

Millet Meclisi ilk Anayasa'yı kuruluşundan 8 ay 26 gün sonra, 20 Ocak 1921 tarihinde yaptı. Ülkede olağanüstü koşullar yaşandığından, Anayasa da olağanüstü hükümler taşıyordu. Bu ana kanunda, özgürlüklerden hiç söz edilmemiş, yargı ile ilgili hükümler yer almamıştı. Anayasa «Meclis Hükümeti» sistemini benimseyerek, onu en geniş yetkilerle donatıyor, görevini sadece kanun yapmakla sınırlamıyor, yürütmeyi de ona bağlıyordu. Bu arada, «Ahkâm-ı Şeriye»nin uygulanması Meclis'e veriliyordu. Ancak, «HÂKİMİYET KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR» ilkesi, üzerinde tit-

renilen hak olarak Anayasa'da yerini alıyordu.

İLK KANUN

Meclis'in ilk çıkardığı kanun ise «Hayvanlar Vergisi Kanunu» oldu. Bunu, «Hıyaneti Vatanîye Kanunu» izledi. 3 sayılı kanunla Meclis'in işleyişi düzenleniyordu. 4 sayılı kanunla Diyanet, Hukuk, Ceza ve Dilekçe dairelerinden oluşan «Geçici Yargıtay» kuruldu. 5 sayılı kanun Jandarma Teşkilâtıyla ilgiliydi. 6 sayılı kanunla Anadolu Ajansı ve Basın - Yayın Genel Müdürlüğü teşkil ediliyordu. 7 sayılı kanunla da «Yabancılarla verilen tüm imtiyazlar» kaldırıldı.

MECLİS FİKRİ

Aslında, bir «millî meclis» kurularak, milletin geleceğine kendisinin egemen olması fikri, daha yola çıkarken Mustafa Kemal'in kafasında yer etmişti.

İngilizlerin İstanbul'u işgal etmeleri ve Meclis'e girerek bazı «Kuvayı Milliye» millet temsilcilerini tutuklamaları üzerine, son Osmanlı meclisi, «Meclis-i Mebusan» kendi kendini dağıtmıştı. Artık Anadolu'da, «Fevkalâde selâhiyeti haiz bir meclis» toplanarak, yurdun geleceğini eline almalıydı.

Kuşkusuz, daha önceleri de, Meclis'in ilk işaretleri veriliyordu. İlk işaret 21 Haziran 1919'da «Amasya Mukarreratı» olarak nitelenen toplantıdan sonra kaleme alınan bildiride verildi.

23 Temmuz 1919'da da Mustafa Kemal, Erzurum Kongresini açarken, «Geleceğe hâkim millî iradenin müdahaleden masun bir surette zuhuru ancak Anadolu'dan beklenmektedir. Bir millî şûranın vücudu payitaht İstanbul'un bütün aydınlarında sabit fikir haline gelmiştir» diyordu.

BEKLENEN GÜN

Artık görünen köy kılavuz istemiyordu. O zamanların bozkır Ankara'sında, o dönemin bağlık sayfiye bölgesi Keçiören'e giden yol üzerindeki Kalaba semtinde bulunan «Ziraat Mektebi»nde sancılı günler yaşıyordu. Şimdi, Meteoroloji Genel Müdürlüğü olan bu binada, Meclis'in açılmasıyla ilgili son hazırlıklar yapılıyordu.

Nihayet beklenen gün geldi. Takvimler 1920 yılının 23 Nisan'ını gösteriyordu. Hacıbayram Camii'nde toplanıldı. Cuma namazı kılındıktan sonra, «Allah Ekber» sesleri arasında, İttihat ve Terakki Lokali olarak inşa edilen binaya gelindi. Kurbanlar kesiliyor, «Tekbir» sesleri göğe yükseliyordu.

Yurdun her yanından Ankara'ya gelebilen millet temsilcileri, çeşitli okullardan sağlanan tahta sıralarda yerlerini aldıkları zaman, saatler 13.45'i gösteriyordu.

Belli belirsiz bir şaşkınlık vardı. Çoğu kimse ne yapacağını, nasıl hareket edeceğini kestiremiyordu. Bu arada en yaşlı üye olarak Sinop Milletvekili Şerif Bey ayağa kalktı, 75 yaşından beklenmeyen bir çeviklikle kürsüye çıktı. Heyecanını gizleyemiyordu. Konuşması uzun değil-di, kısa sürdü:

— «Milletimizin Allahın yardımıyla içten ve dışta tam istiklâli için kaderini eline aldığını ve idare etmeye başladığını bütün cihana ilân ederek, Büyük Millet Meclisini açıyorum.»

Şerif Bey, belki başka şeyler de söyleyecekti ama, salonda bulunanların hepsi ayağa kalktılar. «Yaşa, varol» sesleri arasında alkış tutmaya başladılar. Alkışların ardı arkası kesilmiyordu.

Meclis'in bu ilk toplantısı 45 dakika sürdü.

Böylece, en büyük adam atılmış, Şerif Bey'in altını çizerek söylediği gibi, millet «Tam bir iç ve dış bağımsızlık» içinde kaderini çizmeye başlamıştı.

Dışa Bağımlıyız

Yazan: Mehmet BARLAS

Bütün aklımızı ve bilincimizi harekete geçirmeli ve bir gerçeği bütün boyutları ile değerlendirmeliyiz.

Türkiye dışa bağımlıdır!..

Ayrıca, dünyadaki bütün ülkeler dışa bağımlıdır...

Dışa bağımlı olmak, ne utanılacak, ne de övünülecek bir olgudur. Bu sadece, hava gibi, su gibi, yaşam gibi bir gerçektir.

Arap dünyasına, petrol ile, ihracat ile bağımlıyız. Amerika'ya hem askeri açıdan, hem de ekonomi ve siyaset bakımından bağımlıyız. Sovyetler Birliği'nden bir yandan elektrik alıyoruz, bir yandan da bölgesel ve evrensel siyasi dengeleri, karşılıklı düzenliyoruz. Almanya'da işçilerimiz var... Bulgaristan, Avrupa'ya açılan transit yolumuzun üzerinde... Batı ekonomileri, makine ve diğer mallar ile, kalkınmamızın anahtarını ellerinde tutuyor. Uluslararası para piyasaları ve yabancı sermaye, kaynak eksikimizi giderecek finans imkânlarına sahip... Avrupa kurumları, sivil siyasetin özgür kurallarını denetliyor... Çağdaş uygarlığın temsilcileri, ileri teknoloji ve bilgi birikimi musluklarını kontrol ediyor.

Türkiye, doğrudan ve dolaylı olarak, bütün bu saydığımız ve saymadığımız herkese bağımlıdır.

Mesele, bizim dış dünyaya ne kadar bağımlı olduğumuzu saptamak değildir.

Önemli olan, «acaba bizim dışa bağımlılığımız kadar, dışarı da bize bağımlı mı?» sorusunun cevabını bulmaktır.

Dünya ticaretindeki payımız ne? Ekonomik, siyasi ve kültürel ilişkilerimizi, çift yönlü sürdürebiliyor muyuz?

İşte, Türkiye için akılcı olan, soyut bir ba-

ğımsızlık şarkısı söylemek yerine, gerçekçi bir «karşılıklı bağımlılık» modelini artık oluşturmaktır.

Sattığımız kadar alalım. Aldığımız kadar verelim... Kendimiz için hak gördüğümüz şeyleri, başkaları için de haklı bulalım...

«Türkiye'ye Arap gelmesin» derken, karşılığında «Arabistan'da da Türkler yatırım yapmasın, iş almasın» diyebiliyor muyuz?

«Dolara bağımlıyız» deyip, doların yükselmesine kızmak kolaydır... Şili ve Arjantin'in yaptığı gibi, paramızın değerini sabit tutup, sonunda iflas etmeyi ve enflasyonu yüzde 300'e çıkartmayı göze alabiliyor muyuz?

Avrupa'nın demokratik kurumları Türkiye'de siyasi af ve daha geniş özgürlük istiyor diye kızmayalım... Unutmayalım ki, Türkiye Lozan Antlaşması'nı imzalarken de, «150'liklerin dışında», 1914-22 yıllarını kapsayan genel bir affı kabul etmişti.

Yani dışa bağımlılığımız, ne olağan dışı bir durumdur, ne de ilk kez olmaktadır.

Bilelim ki, bütün dünya gibi Türkiye de, geri dönüşü olmayan bir yola girmiştir. Avrupa kaderini Sovyet doğal gazına bağlamakta. Amerikan renkli gazozcuları Çin ve Sovyet piyasasını paylaşmakta, Polonya, Macaristan ve Yugoslavya gibi Marksist rejimler IMF ile anlaşma imzalamaktadır...

Biz hâlâ, Boğaz'ı Araplardan, ekonomiyi dolardan, sanayii yabancı sermayeden arıtacağız diye, nasıl olsa ulaşacağımız noktayı geciktirmeyelim... Almanya'da emeği ile para kazanan Türklere tepki gösteren Almanlara kızıyoruz. Burada para harcamaya ve yatırım yapmaya gelen Araplara, hiç olmazsa biz kızmayalım.

BEN LİSEDEYKEN...

Rauf TAMER

İşin, demokrasiyi ilgilendiren siyasal tarafını, son paragrafta belirtirim...

Önce sosyal ve ekonomik tarafına bakalım.

— «Ben lisedeyken.»

Ne zaman bu?

Milattan önce falan değil...

Ömrümüz, yarım asıra henüz merdiven dayadığına göre, bizim lise çağımıza varın siz tarih düşün.

Şanslı mı şanssız mı olduğunu kestiremediğim öyle tuhaf bir nesiliz ki, ortaçağda yeni çağı adetâ birlikte yaşar gibi gelmişiz...

Gözümüzü bir açmışız: çarık, potur, yama, karasaban, teldolabı, taş plak vs...

Sonra kapayıp bir daha açmışız: ayakkabı, ütülü pantolon, traktör, buzdolabı, teyp, televizyon, video... vs.

Bu kadar ani değişikliği, bünyemize sindirip hazmedebildiysek, beşeriyet vallahi tebrik etmelidir bizim nesili...

★★

— «Ben lisedeyken...»

Evet... «Tarih» konuşmuyor. O kadar uzak değil. Ama «hakikat» konuşuyor.

Ben lisedeyken... Flörtten vazgeçtim, kızla sokakta bile yârenlik edilemezdi... Aynı mektepte okunamaz, aynı toplantıya gidilemezdi.

— «Ben lisedeyken...»

Evet, ne olmuş ben lisedeyken?.. Ne varmış, sorun da söyleyeyim:

Arabalı vapur vardı.

Tramvay vardı. Kırmızı, yeşil vagonları vardı.

Yahu, sıcak salep vardı be... Ktır simit vardı. Peksimet vardı... «Şimdi de var» diyenler beri gelsin... Var ama öylesine var işte...

— «Ben lisedeyken...»

Yeni çıkmış transistörlü radyolar vardı... Taşlara sarılmış buz kalıpları vardı. Ankara-Adana arasında iki günlük karayolu vardı... Hele hiç unutmam, yaşadığımız kasabada, Devlet Töreni'yle açılmış bir postane vardı. O postaneye konulmuş «ilk telefon» vardı. İstanbul'daki akrabalarımı aramak üzere postane önünde kuyruğa girmiş insanlar vardı. Elimize ancak güneşli gelebilen gazeteler vardı... Ah, 5 kuruşlar vardı, 10 kuruşlar vardı.

Daha sayayım mı?...

★★

— «Ben lisedeyken.»

Evet, ben lisedeyken, bizim nesili bir iğneyle uyutsalardı acaba ne olurdu?

Uyutsalardı da şimdi uyandırıp:

«Bakın bakalım, memleketi tanıyabilecek misiniz?» diye sorsalardı.

İşte biz, iki ayrı dünyayı birarada yaşamış

en tuhaf nesiliz... Çocuklarımız böyle olmayacak ama biz, tam körpü üzerinde yakalanmışız... Her bünye, bunu taşıyamaz. Büyük sarsıntı geçirir... Yumuşak inişler değil, bilakis sert çıkışlardır bunlar... Ani yükselişlerdir.

(Her zaman şükranla andığım gibi) karasabandan traktöre, teldolabından buzdolabına, Kargasekmez virajlarından Asma Köprü'ye, radyodan televizyona, videoya...

Bizim nesil, arasına tozutuorsa, kusuruna bakmayın.

Bu fabrikalar, bu barajlar, bu asfalt yollar, bu sık vitrinler, bu güzelim tesisler, oteller, gökdelenler... Beri tarafta bu tekneler, kotralar, arabalar... Daha beri tarafta milyonlar, milyarlar ve telâfuzuna yavaş yavaş alıştığımız trilyonlar «Ben lisedeyken» aklımızın alacağı işler değildi...

Bu bakımdan bizim nesil, gerçekten büyük nesil... Böylesine bir gelişmeyi içine sindire sindire, hazmede hazmede gelmiş, fakat galiba odakasyonları başka tarafından fıkkırıp çıkmış olacak ki, insanî münasebetlerinde biraz tuhaflaştır. O kadarını mazur gördünüz. Çıldıracabilirdi de...

★★

— «Ben lisedeyken.»

Sanmayınız ki, enflasyondan bahsedeceğim. Hayır... 40 bin köyde elektrik yoktu. Bunu hatırlayalım, kâfi.

Ben lisedeyken, nüfusumuz 25 milyondur, ne haber?..

Ben lisedeyken, bizim sınıf 28 kişiydi.

Ben lisedeyken, beden eğitimi, resim ve müzikten sınıfta kalmak pekâlâ vardı...

★★

Demokrasi mi dediniz?

Onu da söyleyeyim ki, milât öncesinden bahsetmediğimi anlayın...

— «Ben lisedeyken.»

Demokrasi vardı azizim.

Yeniydi ama vardı.

«Yeter, söz milletindir» diyerek geldiğini, evimizin duvarına asılan enfes bir afiştten biliyorum...

Bakkalın camını kıran bir sarhoşun:

«Karışamazsınız. Memlekette demokrasi var» diye attığı bir nara da, hürriyete susamış insanların, ilk deşarjı olarak hâlâ kulaklarımdadır...

Peki...

— «Ben lisedeyken.»

Mutlu muydum?

Çoook...

Ama çok mutluydum.

Sorun öyleyse:

— «Dönmek ister misin o günlere? deyin.

İstemem... Asla istemem.

Büyük ve müreffeh Türkiye sevdasıyla ileri..

Daima ileri.

Atatürk'ü kendi sözleriyle anlatmak

Yazan: Prof. Dr. Yahya AKYÜZ
(Ankara Üni. Eğitim Fak. Öğ. Üyesi)

«Atatürk'ün söylevlerinde, Pascal'ın bir liderin söylevinde bulunmasını gerekli gördüğü «hem kafaya hem ruha hitap edebilme» nitelikleri çok açık biçimde görülür. Acaba, radyo ve TV'de Atatürk'ü anlatır, basında yazılar yazarken ya da okullarda O'nun hakkında konuşur ve konferanslar verirken O'nun söylev ve demeçlerinden ve bunlardaki güçten, yeterince yararlanıyor muyuz? Bu soruyu olumlu yanıtlamak çoğu kez olanaksızdır. Atatürk ile ilgili zor anlaşılır, muğlak anlatım ve etki yönünden zayıf konuşma ve yazılara sık rastlanılmaktadır. Atatürk, kısa süreye büyük zaferler ve devrimler sığdırmış bir komutan, devlet adamı ve önder olduğu gibi, birkaç satıra büyük düşünceler sığdırmış, bunlar; çok açık ve insanı bütün benliğinden kavrayacak biçimde ifade etmesini bilmiştir. Atatürk'ün ve yaptıklarının tanıtılmasında en güçlü kaynak yine O'nun kendisidir.»

Atatürk, söylev ve demeçlerine bir önderin belirgin damgasını vurmuştur. Bunlar gerçekçi, inandırıcı, etkileyici, açık, berrak, yer yer coşku verici sözlerdir.

Gerçekten, onun söylevlerinde, Pascal'ın bir liderin söylevinde bulunmasını gerekli gördüğü «hem kafaya hem ruha hitap edebilme» nitelikleri çok açık biçimde görülmektedir. Yine Pascal'ın dediği gibi bir sözün ilgi uyandırıp coşku yaratması bu niteliklere bağlıdır.

Örneğin, Büyük Nutuk şöyle başlar: «1919 senesi mayısının 19. günü Samsun'a çıktım. Durum ve genel manzara...» Okuyucu daha ilk cümle ile gerçeklerle karşı karşıyadır ve son derece sürükleyici bir üslubun etkisine kendisini hemen kaptırmıştır.

NASIL DA İNANDIRICI

Yine o, Büyük Nutuk'un ilk sayfalarında, Samsun'a çıkar çıkmaz

uygulamasına geçtiği «ya istiklâl ya ölüm» kararını dayandırdığı mantığı şöyle açıklar:

«Esas, Türk milletin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır. Bu esas ancak tam bir bağımsızlığa sahip olmakla sağlanabilir... Türkün haysiyeti, onuru ve kabiliyeti çok yüksek ve büyüktür. Böyle bir millet esir yaşamaktansa mahvolsun evlâdır!..

«Binaenaleyh, ya istiklâl ya ölüm!..

«İşte gerçek kurtuluşu isteyenlerin parolası bu olacak.

«Bir an için bu kararın uygulanmasında başarısızlığa düşüldüğünü farzedelim. Ne olacaktı? Esaret!..

«Peki, diğer kararlara göre davranma halinde sonuç aynı değil miydi?

«Şu fark ile ki, istiklâli için ölmü, göze alan millet, insanlık hay-

siyet ve şerefine gereği olan bütün fedakârlığı yapmakla avunur ve tabii, esaret zincirini kendi eliyle boyuna geçiren miskin, haysiyetsiz bir millete göre dost ve düşman gözündeki yeri farklı olur.»

Tutulan bir yolun haklılığı, yüceliği ancak bu kadar inandırıcı, sürükleyici, coşku verici bir dille anlatılabilir.

Acaba radyo ve TV'de Atatürk'ü anlatır, basında yazılar yazarken, ya da okullarda onun hakkında konuşur ve konferanslar verirken, onun söylev ve demeçlerinden ve bunlardaki güçten yeterince yararlanıyor muyuz? Bu soruyu olumlu yanıtlamak çoğu kez olanaksızdır. Çünkü, Atatürk ile ilgili zor anlaşılır, muğlak, anlatı mve etki yönünden zayıf sonraki yılların atılımlarına yeni bir hız ve taze bir kuvvet katacaktır.

YARATICI TOPLUM

Talat HALMAN

En çelişkili ve anlaşılması en çetin ülkelerden biri olan Türkiyemizde, yeni üzücü bir çelişki var: Bilim kuruluşları, üstün vasıflı profesörleri, öğrenci sayısı ve yetenekleri bakımından övünülecek bir düzeye erişmiş olmamıza rağmen, hiçbir bilim dalında önemli bir buluşumuz, icadımız ve uluslararası bilim âlemine katkımız yok... Belli-başlı sanat türlerinde, bizim kadar canlı ve çalışkan bir toplum bulmak zordur, ama dünya sanatına, kattığımız değerler akıl almayacak kadar azdır. Bunca yıl, 'yaratıcı' bilim ve sanatta varlık göstermek uğrunda yoğun çabalarımıza rağmen, «kültürsüz ülke», «fenne ve sanata önemli hiçbir katkıda bulunmayan memleket» imajımızı ortadan kaldıramadık - hafifletemedik bile... Bu, çok acı bir gerçektir. Kafasını kuma gömmeyen vicdanlı her Türk'ün açık seçik gördüğü bir ulusal derttir.

Dünyaca ünlü sanatçılarımız ve bilginlerimiz yok mu? Elbette var. Bol bol var. Kimisi kişisel yetenekleriyle, kimisi devlet desteğiyle, zaman zaman güçlü eserler veriyorlar, icralar ve temsiller sunuyorlar. Onlar da olmasa, düşmanlarımız tarafından «barbar ulus» diye gösterilmemiz işten değil. Türkiye içinde ve dışında, sanat ve bilim doruklarına ulaşanlarımızı saygıyla, hayranlıkla, minnetle anıyoruz, anacağız elbette.

Ama, ne var ki, yurttaki yaratıcı çabalarımız ne olursa olsun, bazı bilginlerimiz ve sanatçılarımız, yurt dışında ne denli başarı kazanırlarsa kazansınlar, biz dünyanın hiçbir yerinde «yaratıcı ulus» diye tanınmıyoruz. Bunda, eski ve bugünkü düşmanlarımızın bize yönelttiği yaman propagandanın payı var elbette... Yine de, sorunu aleyhimizdeki propagandaya irca edemeyiz.

Kendimizi aldatmayalım. Uluslararası sanat ve bilim âlemindeki etkinliklerimiz konusundaki birçok haberler, Türk kamuoyunu sık sık aldatmıştır zaten. Bir sanatçımız, bir yabancı başkentteki resmi bir binamızda konser verir. 60 davetli vardır. Bunlardan 50'si Türk'tür. Hiçbir gazetede, dergide tek satır eleştiri çıkmaz. «Bilmem kim, şu ülkeyi fethetti» diye haber verilir. «Bir Türk bilgininin dünyayı hayran bırakan icadı» diye bir başlık görürsünüz, fotoğraflar, demeçler... Sonradan anlaşılır ki, o icat çoktan yapılmış, berati

alınmış, hatta Amerikalılar çok daha iyisini yapmışlar.

Önemli etkinliklerimiz, doğru dürüst bilim ve sanat çabalarımız olmuyor mu? Oluyor. Ama, ne yazık ki, bu gayretler bölük pörçük... Ortaya güçlü bir «yaratıcı ulus» görünümü çıkmıyor. Özellikle sanatta bizim kadar enerjik olan bir topluma, dünyanın bu kadar az ilgi ve sevgi göstermesi üzücüdür.

Bunu «dış tanıtma» sorunu olarak düşünmek, doğru değil bence... Asıl dava, bugün, çok daha köklü, çok daha korkutucudur. Kültür düzeyi, dünya ölçülerıyla değerlendirilir, ama şu gerçeği gözden uzak tutmamak gerek: Çağımızın Türk sanatını ve bilimini mümkün olan en yaygın ve yoğun biçimde dünyaya sunsak, belki de görüntümüz pek parlak olmayacaktır.

Çünkü... Son yıllarda, kültürümüz bir «aydınlık dönem» de değil... Koyu karanlık bzir dönemde de değil, ama, kuşkusuz, bir «gölgeler çağı»nda. Bunun böyle olmasına yol açan, bilginlerimizin ve sanatçılarımızın yeteneksizliği değil... Son on beş yılda yaman sarsıntılar geçiren toplumumuzda, engelleyici birtakım koşulların doğmuş olması...

Üniversitelere ahenk ve koordinasyon getirmek amacıyla kurulan YÖK, ne yazık ki, bilimsel objektifliğe yatkın bir düzen değildir. YÖK rejiminde, doğru dürüst bilimsel araştırma yapılması, özellikle sosyal bilimlerde fikri hamleler yapılması beklenemez.

Basın ve yayın hayatımız rahat değildir. Kitap yayınları, genellikle kâğıt fiyatları ve vergiler, akıl almaz düzeye çıktığı için, bunalım içindedir.

Demokrasiye ve kültürel özgürlüğe inanan birçok vatandaşlar arasında bile, aydınlara karşı küskünlük sezilmektedir.

Türkiye'de, dünya çapında bilim ve sanat etkinlikleri için zorunlu olan ortam yaratılmalıdır. Yeni siyasal düzen kurulalı, bir buçuk yıldan fazla oluyor. Özgür bir kültür ortamında, «yaratıcı toplum» olabiliriz ve gerek sanatta, gerek bilimde gücümüzü dünyaya ıpsat edebiliriz.

Hem üzümü ye, hem bağcıyı döv

Erdoğan ALKİN

Hikâyeyi bilirsiniz. Kurban Bayramı'nın hikmetini anlatmaya heveslenip, kürsüye çıkan acemi vaiz, dini menkıbeleri iyice birbirine karıştırıp, Tanrı uğruna öz kızını kör kuyuya atan peygamberin hikâyesini yanık yanık anlatmaya çabalarırken, yanlışını yüzüne vuran cemaate öfkelenip, hepsini kâfir ilan edivermiş.

Sevgili ve öfkeli sosyalist dostlar, serbest piyasayı savunanların hep çıkarları peşinde koştuklarını ileri sürüyorlar. Akılları sıra avantacılıkla piyasa savunuculuğunu özdeşleştirip, karşıt fikirleri böylece zayıflatacaklar.

Oysa kendileri devletçiliği göklere çıkarırken, hep vatan aşkıyla konuştuklarına göre, neden başkaları için bu kadar kuşkulular? Yoksa dürüstlük de «devlet» tekeline mi alındı?

Hiçbir ekonomik sistemin soyut savunusu anlamlı olamaz. Hele hem devletin savun-ganlığından ve kayırmacılığından şikâyetçi görünüp, hem de aynı devletin her şeyi düzeltceğini savunanlar, gerçeklere aykırı ve tutarsız davranmıyorlar mı? Belki de, insanların üstünde ve dışında başka türlü bir devlet düş-lüyorlar da, haberimiz yok.

Sovyetler Birliği'nde son on yıldır bütün liderlerin baş uğraşı, suiistimal, rüşvet, kara-borsa ve kaçakçılıkla mücadele olmadı mı? Türkiye'de de bütün bu kötülükleri serbest pi-yasa ilkeleri mi, yoksa aşırı devlet müdahalesi mi yarattı?

Devletçiliği hararetle savunanlar, siyasal liberalizm olmadan iktisadi liberalizmin işle-meyeceğini pek güzel anlatıyorlar da, kendi fi-kirlerindeki ters yönlü çelişkiyi bir türlü göremiyorlar.

Koyu bir devletçilik uygulamasında siya-sal liberalizm işler mi? Emeklerinin karşılığı bile tepeden devletçe belirlenen insanların si-yasal özgürlüğü olur mu? En doal iktisadî ser-bestliğin olmadığı yerde, siyasal hakların sı-nırsızca kullanılmasına hiç izin verilir mi?

Şimdi gelelim devletçilik yerine serbest pi-yasayı savunan satılmışların (!) durumuna. E-ğer sık sık ileri sürüldüğü gibi, Türkiye'de hol-dingler, serbest piyasa uygulamasından şikâ-

yetçi iseler, bunun savunucularını ne diye maaşa bağlasınlar? Yok, eğer özel kesim, laf-ta şikâyetçi ama, bütünüyle hayatından mem-nunsa, o zaman ekonomi batıyor diye, sosyalist dostlarımızı da kandırmış olmuyorlar mı?

Bu arada söylene söylene bıkkınlık getiren kişilerin hâlâ revaçta olması da insanı şaşırtı-yor. Zalim IMF reçeteleri, üretime öncelik ve-ren iktisat politikaları, önce öğrenelim, sonra dünyaya açılalım gibi pırıltılı sözler bunlar-dan bazıları.

Keşke şu Uluslararası Para Fonu kurulma-saydı da, başarısız olanların sığınacağı, başarı-sızlığı umutlayanların dayanacağı reçete ede-biyatı hiç ortaya çıkmasaydı.

Gelelim, üretime öncelik veren iktisat po-litikası özlemlerine. Türkiye beş yıl öncesine kadar, sözümona böyle bir politika uyguladı da, ne oldu? 1977'de ekonomi, 1980'de rejim duruverdi.

İçeride para basarak, dışarıdan borç ala-rak hızlı kalkınmaya heveslenen her ülkenin akıbeti budur. Üstelik bu hesapsız ve romantik hayaller içinde, gelir ve servet dağılımı eski-sinden de beter bozulur.

ATATÜRK

Üstümüzde gece gündüz kol geren
Bize, güzel, iyi günler gösteren,
Türk iline yeni baştan can veren,
Kimdir diye sorarlarsa: Atatürk.
Yurdumuzu aydınlatan sabahlar.
Düşmanlara korku veren silâhlar,
Tersaneler, fabrikalar, tezgâhlar
Göze çarpan her ne varsa: Atatürk.
Tanrı gibi görünüyor her yerde.
Topraklarda, denizlerde, göklerde;
Gönül tapar kendisinden geçer de,
Hangi yana göz dalarsa: Atatürk.
Babasından önce onun adını,
Öğretiyor oğluna Türk kadını.
Ondan aldık yaşamının tadını.
Bahtıyarız, bahtıyarsa Atatürk.

Faruk Nafiz ÇAMLİBEL

Milli Kültür yok mu olacak?

Yazan: İsmail CEM

Günümüzün hemen her ülkesinde, Türkiye'nin hâlâ gündeminde görmediği bir sorun tartışılıyor. Haberleşme ve yayın teknolojisindeki devrimin birkaç yıl içinde vereceği sonuçlar karşısında, «milli kültür» kaçınılmaz bir ölüme mahkum mudur?: «Milli» ya da «ulusal» kültürlerle, «evrensel kültür» arasındaki çelişkilerle mücadele, çağımızın önemli ve etkili özelliğidir. Haberleşme araçları geliştiçe, televizyon yayınları, sinemalar, videolar, çoğaldıkça, «evrensel kültür» olumlu ve olumsuzluklarıyla birlikte büyük etkinlik kazanmıştır. Giderek, ulusal kültürlerin ancak en güçlü ve «evrensel değer taşıyan» özellikleriyle ayakta kalabildiği, buna karşılık, «evrensel kültürün», bir ortak değer yargıları bütünü niteliğiyle kendini kabul ettirdiği bir ortam doğmuştur.

Bu değişim, bir yönüyle kaygı vericidir: «Ulusal kültür» kavramını anlamsız bir şovenizm ve çağla gelişen bir bağınazlık şeklinde almasak bile, her ulusun kendine özgü bir kültürünün mutlaka var olması ve kendi güzelliklerini, evrensel geçerlik de taşıyan değer ölçülerini koruması, o ülkenin kuşkusuz yararıdır. Kaldı ki, evrensel kültür adına yahut onun çerçevesinde gelenlerin bir çok durumda yozlaştırıcı ve dağıtıcı nitelikli mesajlar, örnekler olabildiği açıktır.

Ne var ki, haberleşme teknolojisinin son gelişmeleri, ulusal kültürün en güzel, en onurlu örneklerini bile yaşatmayı zorlaştırıcı niteliktedir ve birçok ülkenin kaygısı, bundan kaynaklanmıştır.

Ulusal kültürler adına kaygı veren gelişme, 1980'deki bazı hesapların 1985'de köklü biçimde değişmesiyle ilgilidir. Bu köşeden birkaç kez yazmıştık: Uydular aracılığıyla televizyon yayınlarının başlaması her ülkeyi, çok sayıda yabancı televizyonun yayın alanına sokmaktadır. Üstelik, «doğrudan yayın uydularının» etkinlik alanındaki genişleme, sözkonusu yayının maliyetini artıran bir faktör değildir. 1985-90 dönemi, uydu yayıncılığının gerçekleşme dönemi olacaktır.

1980'deki bu hesaplar, yayınları izleme teknolojisinin «pahalı» olduğu varsayımının beraberinde yapılmıştı. Gerçi çeşitli televizyonları izlemenin çekiciliği, maliyetine rağmen çok sayıda insanı yeni yayınlara meraklı kılacaktı ama, maliyet, gene de sınırlayıcı bir faktördü.

Ne var ki, «alıcı teknolojisi» son beş yılda inanılmaz bir gelişim gösterdi ve yayınları alan diskin çapı da, maliyeti de, dramatik biçimde düştü. Ayrıca, uydudan gelen yayının kapsadığı bölgeden, kapsamadığı bölgeye bu yayını aktarıcı teknikler geliştirildi. Öyle ki, artık her evin, çok düşük bir maliyetle çeşitli uyduların yansıttığı çok sayıda yabancı programı izlemesi sorun değil. Üstelik, maliyetin daha da düşeceği tahmin edilmekte...

Dünyanın eşğinde bulunduğu bu durum bir kültür bombardımanını, siyasal propaganda imkanlarını, ticarete ve reklamcılığa yepyeni boyutları beraberinde taşıyor. Devletlerin, kendi topraklarındaki televizyon etkinliğini kontrol edebilmesi, tümüyle tarihe karışıyor.

Bu durumda, bir toplumun kendi öz kültürünün güzelliklerini ve evrensel değer taşıyan özelliklerini yaşatması, kendi ulusal katkısını evrensel kültüre yapması, ciddi ve akılcı çabayı, planlamayı, en önemlisi, problemin bilincinde olmayı gerektiriyor. Öngörülen çözümlerden başlıcası, ülkelerin bir plan çerçevesinde kendi kültür yaratıcılığını ve örneklerini televizyon programlarına dönüştürmesi, bunu yıllara bölerek uzun vadeli bir yayıncılığa hazırlanması. Bir başka öneri, her ülkenin kendi içinde çok sayıda televizyon yayını yaparak, çeşitliliği ulusal düzeyde başlatması.

Geçmişte, başarılı televizyon yayıncılığında ulusal olan «esas»tı; yabancı olan «çeşni»ydi. Şimdi, ulusal nitelik taşıyanın «çeşni» olabileceği bir yayıncılığın dünya eşğine geldi.

«Çeşni» bile doğru-dürüst gerçekleştirilmezse, «uydu yayıncılığının» «uydu ülkelerinden» olmak kaçınılmaz gibi...

Büyük Atatürk'ün Portresi

Yazan: Sabri TÜMKÖR

Atatürk, çok biçimli bir endama sahip ve uzuna yakın orta boylu idi.

Görünüşte daima boylu hissini verirdi.

Omuzları ve göğsü dolgundu, genişti. Gövdesi daima ve her yerde dikkati çekerdi.

Vücudunda baştan aşağıya kadar tam bir ahenk vardı. Hiç bir noksanı yoktu.

Duruşları heykeller gibi heybetliydi. Hareketlerinde çok canlıydı. Büyük bir zerafet göze çarpardı.

Başı omuzlarıyla göğsünün genişliğine uygundu. İrice ve çok biçimliydi. Altın gibi sarı saçlarla süslenmişti. Saçların iki yanı daha açıktı. Genişliği artan bir alın bırakarak arkaya sıkı, sıkı taranırdı. Bu erkek başta bir arslan yelesi gibi dururdu.

Çatık ve kavisli olmayan gür kaşları vardı. Şahlanmış gibi yukarıya ve tersine kıvrılarak yüzünün özelliğini arttırırdı.

Gür kaşlarının altında irice, hafif şehlâ gök mavisi gözleri vardı. Gözleri, mânası her an değişen ışıklarla parlar ve şimşek şimşek olurdu.

Elmacık kemikleri biraz çıkıktı. Gözlerinin arası epeyce açıktı. Yüzü çok uzaktan seçilirdi. Burun kusursuzdu. Dolgun kanatlarıyla bu yüzün önemini arttıracak derecede büyük dururdu. Kanatlardaki belirtileri kımıldanışlar mizacında fazla duygulu oluşlarını gösterirdi.

İnce dudaklarını sımsıkı kaparlardı. İrice çenenin sağlam duruşu, irade kudretini ve onun büyük mânasını taşıırdı.

Parmakları ince, uzundu. Bu sanatkâr ellerdi. Yakıcılığı değil yapıcılığı ifade ederdi. Bu elleriyle büyük Atatürk, esashı noktaları varılması lâzım yerleri işaret ederdi.

Atatürk, heybetli olduğu kadarda cana yakın ve sevimli idiler.

Ben, Atatürk'ü ilk olarak çocukluğumda, ilkokulun ilk sınıflarında ve 1925, yıllarında Kastamonu'da Şapka inkılabını yaptığı günlerde gördüm. Çok sonra, 1930-1931 yılları içinde çok yakından defalarca gördüm. Büyük Atatürk'ün büyük adını taşıyan Gazi Terbiye Enstitüsünün ilk kısmının 4. sınıftaydım. Her zaman Ankara sokaklarında bilhassa okulumuzun sınırında olan Gazi Orman Çiftliğinde sık sık halkla ve arkadaşlarıyla sohbetlerini de doya doya seyretmek bahtiyarlığına da erdik.

Okulumuza, dersimize uğradıklarında, bizlere ders soruları sorduklarında da doya doya kendilerini yakından seyrettik. O tarihlerde Türk ocağında verilen temsillerde çok gördük. Saatlerce bu görmeler kendisini hafızamıza anlattılar, fotoğraf ve resimlerini inceledik. Bunlardan ilham alarak yukarıda yazılı Atatürk'ün portresini çizdik, yazdık. Bu kitabın, 1961. baskısında çıktı. Bu kerre, Atatürk'ün Umumi Katibi Hasan Rıza Soyak, Atatürk'ten hatıralar adlı neşrettiği kitapta, bu eser bizim yazıdan sonra çıkmıştır. Atamızın portresini Soyak şöyle anlatıyor:

«Saçları altın sarısı, yüz güneşten hafif yanmış koyu pembe. Alın dikkati çekecek kadar enli ve kırışık. Kaşlar gür ve şahlanmış gibi altına doğru kalkık. Gözler iri, gök mavisi renginde ve çelik parıltılarla dolu. Elmacık kemikleri biraz çıkık. Burun kusursuz fakat kanadları dolgun olduğundan büyük görünür. Dudaklar ince üst dudak altındakinden daha mütebariz. Çene azim ve kuvvet ifade eden yapıda geniş omuzlarda öyle. Geniş ve yuvarlak. Göğüs kabarık pazular, dolgun adaleli. Fakat ellerle parmaklar ince ve uzun, karınsız bacaklar. Düzgün ayaklarda elleri gibi ince. Atlet vücutlu, zarif endamlı, keskin ve derin bakışlı... Ciddi tavırlı, hareketleri canlı ve çabuk, her hali ile alımlı bir erkek güzeli... İşte Mustafa Kemal Atatürk'ün portresi... Boyu 1.74'tü fakat vücudundaki terasüp itibarıyla daha uzun görünürdü. Kilosu: 74-76 arasında değişirdi.»

Belki daha faydalı olur kanısıyla bu notu yazıma almayı uygun buldum.

Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı

Selâhattin ÖZÜLÜOĞLU
Anadolu Bankası
Ordu Şubesi Müdürü

Bugün Ulusal Egemenliğe kavuşmamızın 65 inci yılın kutluyoruz. Ulusca duyduğumuz mutluluk sonsuzdur.

Soylu ulusumuzun tarihinden aldığı güçle, Kurtuluş Savaşının ilk hazırlıklarını tamamlayan ve saldırgan düşmanı «Vatanın Harimi İsmeti»nden kovmak için kesin karara varan Büyük ATATÜRK; bu ölüm kalım savaşını başlatmadan önce, Amasya Beyanname-siyle, Erzurum ve Sivas Kongrelerinde ana il-keleri saptanacak olan ULUSAL EGEMENLİ-Ğİ, bütün dünyaya karşı resmen ilân etmenin gereğine inanmıştır.

23 Nisan 1920 de toplanan ilk TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ ise, tarih boyunca egemen olmuş Türk Ulusunun, yepyeni bir devlet kurmasının tescilli olmuştur.

Bu mutlu tarih, geleceğimizin tek güven-cesi olan Aziz Türk çocuğuna, yine o büyük in-sanın armağanıdır.

Aziz Türk Çocuğu!

Tarihin hiçbir döneminde, Büyük Atatürk'ün sana verdiği değer, başka ulusların çocu-ğuna nasip olmamıştır. O sana, devrini doldur-muş bir İmparatorluğun yıkıntılarından, yep-yeni ve egemen bir millet oluşturma kararını tarihe yazdırdığı günü, bayram olarak verdi. Bugün dünyanın her yanında yurdumuza ge-len başka ulusların çocukları da, kendilerine değer verilmenin sevinç ve kıvancını, sizin se-vecen ve sıcak kucaklarınızda duymaktalar.

Onun için, 23 Nisan'ı, yalnızca egemenli-ğimizin tescilli olarak değil, aynı zamanda ge-lecek yüzyıllarda, bunu yaşatma sorumlulu-ğunu omuzunda taşıyacak olan seninle birlik-te, seninle içiçe düşünmek ve öylece değerlen-

dirmek lâzımdır. Ne sen ondan vazgeçebileceğin, ne de o senden ayrılacak.

23 Nisan, 65 yılın arkasında bıraktığımız kara günleri aydınlığa dönüştüren güneş, sen ise, bu aydınlık içinde onu ebediyete kadar götürecek nesillerin filizisin. Küçük dimağın geliştikçe, egemenliğin hazzını duyacak ve bu kutsal emaneti, güç şartlar altında bile olsa korumak zorunda olduğunu zamanla kavra-yacak ve öylece bilinçleneceksin.

Geçen 65 yılın bayramlarında duyulan ço-cuksu sevinçlerin, gençlik ve ardından olgun-luk çağına gelindikçe, gerçek sorumluluk duy-gusuna dönüştüğünü görmenin kıvancı ve mutluluğu içindeyiz. Yurdun bugünkü yö-ne-timini ve savunma nöbetini güçlü omuzlarına almış olanlar, bu duygular içinde oluşan dü-nün o minik elleri ve küçük dimağlarıdır.

Bu oluşum, yüzyıllar boyunca böyle sürüp gidecek; senin çocukların, torunların ve onla-rın çocukları hep aynı duygu ve inanç içinde bu emaneti sonsuzluğa kadar devam ettirecek-ler. Onun için Ulusca GURURLUYUZ, MUT-LUYUZ, UMUTLUYUZ.

Bugün bir bayram sevinci içinde, özenle taranmış bukleli saçlarınızın okşadığı o temiz alınlarınızda, yarın egemenliğimizi, Cumhuri-yeti korumak ve uygar bir Türkiye yaratmak için kutsal terler tomurcuklanacak. Dökeceği-niz o terler, tarih boyunca egemenliğimiz için akan Ata kanları gibi yurda can verecekler.

Bunlara inanarak, böylece bilinçlenerek büyüün; sevgili yavrular.

Bu büyük Bayram size ve bütün TÜRK ULUSUNA kutlu olsun.

Alternatifsizlik! Kimler için?

1980'den bu yana izlenen ekonomi politikasının alternatifsiz olduğu çoğu kez açıkça, bazen de örtük olarak fakat sıkça yinelenmektedir. İzlenen politikanın kimler için alternatifsiz olduğu düşünüldüğünde, şu gruplar hemen gözönünde belirmektedir.

Tesviklerden, devlet desteğinden yararlanarak, kısa sürede köşeyi dönen, Türkiye'nin büyük işadamları grubuna girenler... Bu kişiler veya gruplar, «Tesvikler, yanlış devlet destekleri, hem kaynak savurganlığına yol açıyor, hem gelir dağılımını bozuyor, hem de toplumun değer yargılarını yozlaştırıyor, çarpıklaştırıyor» diyemedikleri için, alternatifsizlik savı ile durumlarına devamlılık kazandırmak istemektedirler.

1980'den bu yana 1 trilyon lira dolayında vergi iadesi alan, en az bir o kadar da vergi, resim harç istisnasından, Kurumlar Vergisi bağışıklığından, ucuz krediden yararlanan büyük dışsatımcılar... «Bu politika, Türkiye'nin dış ticaretinde denge sağlayamadığı gibi, Türkiye'nin ucuza mal satmasına yol açıyor, enflasyonu kurumlaştırıyor» diyemedikleri için, alternatifini yoktur demek gereğini duymaktadırlar.

İzlenen politika, yüksek taşınmaz mal iradisi ve/veya finansal varlık (menkul değer) geliri elde eden kişiler için de alternatifsizdir. Faiz geliri elde edenler için Gelir Vergisi oranı yüzde 10'a düşürüldüğüne, taşıyana (hamiline) yazılı mevduat sertifikası sahipleri için Gelir Vergisi beyannamesi verme yükümlülüğü fiilen kaldırıldığına, servet beyannamesi verme yükümlülüğü fiilen kaldırıldığına, servet beyannamesi artık bir tarih olduğuna göre, bu gruba giren kişiler açısından da söz konusu politika gerçekten alternatifsizdir. Rantiye kesimi de «Asgari ücret alanların dahi yüzde 25 Gelir Vergisi öderken, bizim yüzde 10 vergi vermemiz, bırakın sosyal adaleti, dikey ve yatay vergi adaletine dahi aykırıdır;

yüksek faizin çeşitli sakıncaları görülmüştür; servet beyannamesi gibi etkili bir kontrol aracının kaldırılması hatalı olmuştur» diyemeyeceği için, alternatifsizlik bu grup için de geçerli olmaktadır.

Türkiye'nin yabancı sermaye ile kalkınabileceğini sananlar veya yabancı destekten, yabancı sermaye ile bütünleşmekten, kişisel çıkar umanlar için de alternatifsizlik söz konusudur. «Dünyada yabancı sermaye ile kalkınmış tek elle tutulur ülke yoktur.» «Yabancı sermaye bizim gibi ülkelere ya ucuz işçilik ya da doğal kaynaklar için gelir, yabancı sermaye bırakın ekonomik, politik sorunlar da yaratır» denemediği için, bu görüşte olanlar için de alternatifsizlik tek savunma sığınağı olmaktadır.

Tesvik ve destekten yararlanarak kısa sürede köşeyi dönmeyi planlayan, bu politikaların yarattığı olanaklardan her ne olursa olsun yararlanmayı düşünenler için de, izlenen politikalar gerçekten alternatifsizdir. Çıkarıcı grup da «Biz kendi yeteneklerimizle, topluma bir şeyler katarak, başarıya ulaşmak olanağımız olmadığı için, yanlış teşvik ve destekler bizim tek umudumuzdur» itirafını yapamadığından, onlar da alternatifsizlik savına sığınmaktadırlar.

«Beş yılı aşkın bir süredir izlenen ekonomik politika sonucu Türkiye büyüme sürecine girdi, enflasyon durdu, dış ticarete denge sağlandı, yurt içi birikimler arttı; yatırımlar canlandı, işsizlik azaldı, dış borçlar ödenmeye başladı, gelir dağılımı düzeldi» denemediği için, tek savunma silahı alternatifsizlik savı kalmaktadır.

Alternatifsizlik çok yavan bir savunma aracı olmaktadır. Bu konuda daha içtenlikle davranmak, «İzlenen politikalar Türkiye'nin yararına olmasa bile, kişisel olarak bizim yararımızdır; bu nedenle de en iyi seçenektir» demek daha doğru ve tutarlı bir davranış olur.

ALTIN, DOLAR VE BİZ...

BATI ekonomileri içindeki çalkantılar ve özellikle Amerikan dolarının diğer paralar ile altın karşısında değer kaybetmeye başlaması, Türkiye'yi de yakından etkileyecek gelişmelerin ön habercisidir. Hemen söyleyelim ki, bu gelişmelerin Türk ekonomisinin sağlığını olumsuz yönde etkilemesinden korkmamalıyız.

Birinci gerçek, Amerikan ekonomisinde, doların değerinin düşmesine dayanan bazı gelişmelerin var olduğudur.

Yüksek faizli ve yüksek değerli dolar, gerek ithalatı, gerek iç ve dış borçlanmayı artırarak, Amerikan mali yapısını dengesizliklere itmiştir. Ayrıca, çeşitli Amerikan bankaları, başta ipotek karşılıklı uzun vadeli gayrimenkul kredilerinden kaynaklanan, sonra da Latin Amerikan ülkelerinin borçlarının ödenmemesine kadar uzanan, krizlere girmiştir.

Bu nedenle, bir dizi ekonomik toplantı ile, yeni bir evrensel para politikasının arayışları içine de girilmiştir.

Geçen haftaki OECD toplantısı ve şu anda Washington'da devam eden IMF ve Dünya Bankası genel kurulları ertesine, 2 Mayıs'ta, Bonn'da 7 büyük Batılı ülkenin liderleri, ekonomik bir zirveye katılacaklardır. Bu zirve ertesinde de, Amerika, Haziran ayında Washington'da uluslararası bir para konferansı toplanması için öneride bulunmuştur.

Amerika'nın isteği, Almanya, Japonya gibi ülkelerin de, artık büyüme politikası izlemeleridir... Bu suretle işsizlik rakamları düşecek, bu ülkelerin de iç piyasalarında talep artarken, sürekli Amerika aleyhinde gelişen ticaret dengesizliği düzelecektir. Ortak Pazar ülkeleri ve Japonya ise, vergileri indirip, talebi yükselterek başlatılacak bir büyüme politikasının enflasyonu azdıracığı ürküntüsü içinde, beklemeye geçmişlerdir.

Doların değeri düşerken, altının değeri zaten yükselir. Ayrıca dünyanın yıllık üretiminin yüzde 60'ını oluşturan 680 ton altını piyasalara süren Güney Afrika'daki siyah-beyaz çatışmasına bağlı siyasal kargaşa da, bu kıymet-

li madenin değerini artıran bir sebeptir. Bu arada Sovyetler'in altın satışını kısımları, elektronik sanayiinde altın kullanımının artması, İran-Irak savaşı gibi olaylar da ,fiyatı yükseltmektedir.

Özetlersek, önümüzdeki aylar içinde, bugünkünden farklı bir parasal ortamın, Batı ekonomilerine egemen olacağı söylenebilir.

Bu ortam içinde, doların değeri bir düşüş içinde olmasa da bir iniş çizgisi üzerinde bulunacaktır. Alman markı, İsviçre frangı ve İngiliz sterlini gibi paralar değer kazanırken, bu ülkeler Amerika'nın baskısı ile ithalatlarını artırıp, dünya ticaretinde daha geniş biçimde yer alacaklardır. Uzmanlara göre de altın, herhalde 12-18 ay içinde, bir ons (31 gram) karşılığı, 370-400 dolara kadar çıkacaktır.

Bu göstergeler, hareket, genişleme, büyüme ve ihracatın artması anlamına gelir Türkiye için...

ASIRLARCA

Ufkunda doğacağım, ufkunda batacağım,
Asırlarca yazsam hep seni anlatacağım.
Ben de giyersen eğer bir gün dehâ tacını
«İstersen çiğne» diye önüne atacağım.

Söndüğünü görsen de bin «meşale emel»in
Ebediyyet yolumuz, öyle elimde elin...
Ak düşen saçlarınla nur kattığın heykelin
Hamuruna harç diye kanımı katacağım.

Yansam da masalların «Aslı-Kerem'i» gibi,
Bu aşk ölmez öyle her gönül veremi gibi.
Şöhretin Okyanuslar aşarken gemi gibi,
Ben, dalga gibi ayak ucunda yatacağım...
Asırlarca yazsam hep seni anlatacağım.

Behçet Kemal ÇAĞLAR

Atatürk'e göre dinimiz

Bir tarih boyunca din kavramını kesin bir sonuca bağlayamadık. Hep İslâm'ın henüz yeryüzüne çıkmış gibi savunucusu rolündeyiz. Millet olarak en mutlu İslâm biziz. Çünkü ne peygamberin yüzünü gördük, ne de sesini duyduk. Fakat sözleri ve mucizesi Kur'an yüzünü görmüş sözleri ve mucizesi Kur'an yüzünü görmüş sesini duymuş kadar içimizdedir. Bu bakımdan onun yanında ve hizmetinde bulunan müslümanlardan daha çok büyüğüz. Onlar yüzünü gördüler, sözünü duydular ve ondan sonra iman ettiler. Bizse sadece getirdiği dine inanan Kur'ana bağlanan insanlarız. Eğer mezarında bir parça doğrulmuş olsa en çok bizi sevecek ve yarın ahirette de en çok bize şefa'at edecektir. Yüz yüze geldiği ve içinden çıktığı millet, «Ehl-ı beytini» her vesileyle yoketmiştir. En son örneğini Irak olaylarında gördük. Bu bakımdan varlığımızı bilelim ve yoktan yere birbirimizi kötülemeye kalkmayalım.

Büyük Atatürk, tarih boyunca sürüp gelen ve zaman zaman toplumun huzurunu kaçıran din istismarcılığına da kesin bir şekil vermek maksadiyle «lâiklik» prensibini anayasamıza soktu ve bunu da hem düşünce hem de vicdan özgürlüğünün, millet ve devletçilerlemlenin beş şartı bildi. Onun için: «Lâik Cumhuriyet esasında milletçe beraberliğin, siyasî hayatta bir taraflı olarak daima aradığı ve arayacağı temeldir.

Eğer bizim dinimiz akla, mantığa dayanan bir din olmasaydı, mükemmel olamazdı, dinlerin sonuncusu olamazdı.

Lâik hükümet tâbirinden dinsizlik mânasını çıkarmaya yeltenen fesatçılara asla fırsat bırakmayacağız» demişlerdir. Her sözünde bir hikmet, her görüş ve sezisinde bir keramet bulunan Atatürk, her bakımdan geleneğe ışıktan tutan bir büyüktü. Yaşadığı yıllar içinde milletin herhangi bir din istismarı karşısında huzursuzluğa uğramamasına meydan vermedi.

Dinin ne olduğunu bilmeyenlerin, dini savunmaya kalkışları da üzerinde durulmağa değer bir konudur. Bunu, din bilgini geçinenlerin hafızla uğraşmalarından anlıyoruz. Bunlar bir parça Kur'anı anlayarak okusalar, hiçbir zaman tatsız tartışmalara sebep olmazlar. Bakın «İbrahim Süresi» nin başındaki bir kaç âyetde neler var: «Ya Muhammed, Bu Kur'anı inzal ettik ki Tanrının tevkifiyle insanları delâlet ve karanlıktan hidayete çıkarasın. Bu yol ise İslâmlıktır. Çünkü bu yol, Hak teâlânın sırat-ı müstekimidir. O Tanrı ki gökler de, yerler de onun icadı ve mülkidir. Onu inkâr eden kâfirler şiddetli azabından ne büyük dertler, yokolmak vardır. Dünya hayatını ahirete ter-

cih edenler, Tanrının yolunu bağlayıp, halkı eğri yola çevirmek isterler. Her ümmete gönderdiğimiz peygamberleri ancak milletin dilleriyle gönderdik ki, onların bildirdikleri emr-ü nehyi kolaylıkla anlasınlar. Allah istediğini delâlete, dilediğini hidayete götürür. O galip, kaadir, hizmetinin müktezası mühletsiz hükümdür.» Hâl böyleyken bir türlü din öğrenimiyle uğraşanlar, bu millete kendi dinini, kendinin anlayacağı bir dille öğretmesine rıza göstermezler.

Camilerimizdeki vâizlerin çoğu câhildir. Ne tarih, ne coğrafya, ne yurt bilgisi, ne tabiatla ilgili bilimlerden birini bilirler. Bu yüzden dünle, bugünü kıyaslayamaz, İslâm'ın ilk doğuşundaki kayıtları aynen muhafaza yolunda cemaati delâlete sokarlar. İçlerinde 150 likler dahil din adamlarını savunan, yok oruç yiyenleri öldürmenin hiçbir zaman katillik olmadığını söyleyenler, daha akla, hayale gelmeyen bir sürü lüzumsuz, yersiz, dinle ilgisi olmayan bayağı sözler.

Bunlara kesin bir sonuç vermek ve şu din konusunu piyasa malı olmaktan çıkarmak için, bilhassa ramazan vaazlarını, bu câhil hocaların kazanç vasıtalı-

ATATÜRK'Ü DİNLERKEN

Söylüyor birer güneş yakarak bağrımızda,
Bir tarihi yolundan çevirecek sözleri.
Ülküsünün koruyla ısıldıyor gözleri,
Haykıran bütün yurdun sesi var bu ağızda.

Bir kan gibi gezerek yurdun damarlarını
Bu ses, bir nabız gibi her bilekte atıyor.
Bu ses yurdu sevgiden bir kolla kuşatıyor.
Anlatıyor inanla bize büyük yarını.

Aşacak bir ok gibi çağların üzerinden,
Bu sesin yankısıyla dolacak en uzaklar.
Bu sesi dinleyecek sarsılarak derinden.
Bin yıl sonra bu toprak üstünde doğacaklar.

ATATÜRK

Mavi göğün altında sarı rengiyle güneş,
Nasıl aydınlatırsa bu karanlık dünyayı
Altın saçlar altında şimşek bakışlarıyla
Aydınlatır milleti, vatanım Türkiyeyi.
Bir dağ başında tipi, nasıl yararsa karı
Yardın Anadoluyu çeviren orduları.
Övünürüz seninle, gelişen eserinde
Bütün dünya çapında insanlık iftihar.
Bir güneşin milletin kalbine battın.
Seldin, coştun durmadan milletle aktın.
Hem askerdin, hem dahiydın hem insanlıktın.
Vatan için çalıştın, vatan yarattın.
Seni kalbime aldım boştur Anıt Kabirler
Geçtikçe yükselirsin asırlar ve devirler,
Eserinde seninle ebedi bekeciyiz.

Mehmet GÜLSEREN

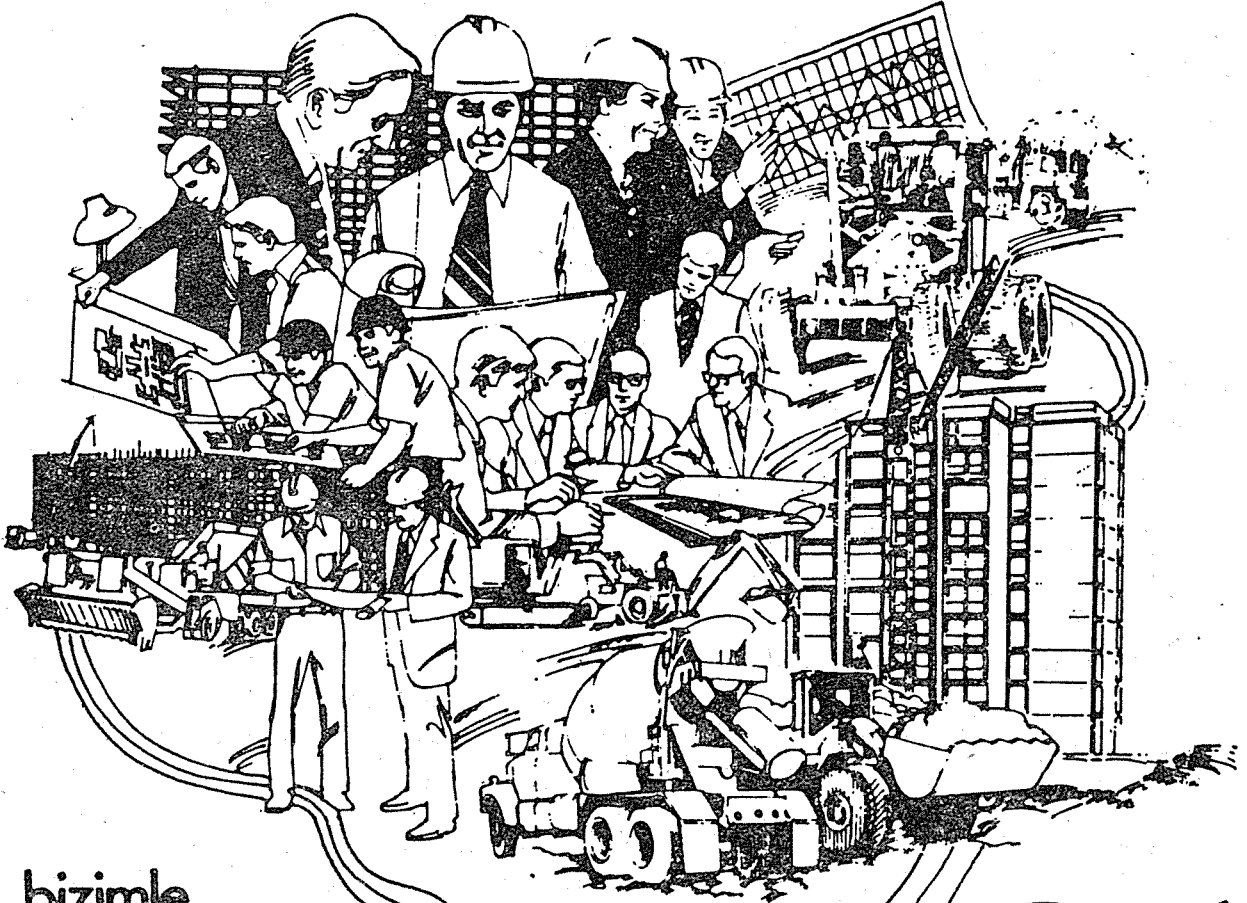
ğından çıkarmalı. Okullarımızda din dersi okutan öğretmenler tarafından bu işin de hiç değilse ramazan vaazlarını, bu câhil hocaların kazanç vasıtahından çıkarmalı. Okullarımızda din dersi okutan öğretmenler tarafından bu işin de hiç değilse ramazan aylarında yapılmasını sağlamalıdır. Müftülüklerde toplanır. Birer aylık konuşma konusu hazırlanır ve bir programa bağlanarak diyanet işlerine gönderilir. Oranın da tasdikinden çıktıktan sonra yürürlüğe girer. Hattâ bu konuları diyanet işleri de tesbit edip, müftülüklerle gönderirse daha iyi olur. Bu suretle şu başboş vaaz işi de halledilmiş olur. Aksi halde atalarımızın dediği gibi, «Yarım hekim candan, böyle yarım bilgili hocalar da halkı dinden ederler.»

Gözlerimiz hep geride. Bir türlü ileriye göremiyoruz. Dünya milletleri bütün güçleriyle fende, bilimde yeni yeni davranış yarışındayken, biz hâlâ ölüye kurban keser, davullu, dümbelekli sahur yaparız. Gerçek müslüman sahura kalkma saatında kalkar, ölmek suretiyle her bakımdan dünya ile ilgileri kesil

miş kimselerden de bir şey bekleme gülünçlüğüne düşmez. Din, insan ruhunda gizli manevi bir kuvvettir. Bunun ışığında dünyaya has kötülüklerden nefsimizi korur, elimizden geldiği kadar birbirimize, millet ve vatanımıza faydalı, ahlâklı insanlar olmaya çalışırız. Zaten dinlerin de insanlardan istediği budur. Şöhret, servest, mevki gibi aşırı isteklerden nefsi korumaya, her çeşit iyiliklerin başıdır. İnsanları fenalığa sürükleyen hep bu maddi menfaatlardır.

Atatürk'ün yukarıdaki sözlerini dikkatle okuyarak, şu din konusundaki lüzumsuz çekişmelere artık bir son verelim. Din istismarcılığını kökünden kaldırıp, bu yola sapanları, hattâ bunu kendilerine iş edinleri de artık susturup, halkın yakasını ellerinden kurtaralım. Gözlerimizi daima geriye değil, hep ileriye çevirelim. Çağdaş uygarlığa ayak uydurmanın bundan başka yolu olmadığı gibi, yaşamının da bundan başka yolu olmadığı gibi, yaşamının da bundan başka yolu yoktur.

V. Cem AŞKUM

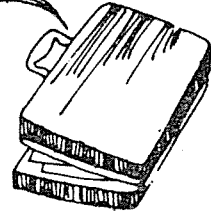
**bizimle
ne kadar çok
görüşürseniz
işinizde ve yatırımlarınızda
o kadar başarıya
ulaşırsınız.**

- o Anahtar teslimi komple tesis yapımı
- o Ağır sanayi imalatı
- o Yatırım malları imalatı
- o Elektrikli ev cihazları imalatı ve pazarlaması
- o Gıda endüstrisi (yağ ekstraksiyonu, konserve, balık üretimi)
- o Turizm ve konut sektörü
- o Eğitim hizmetleri

**ALARKO
HOLDİNG A.Ş.**

ALARKO
HİZMETTE, ÜRETİMDE
KALİTE

Ege'de varız

Mehmed SEDAT

Evet Ege'de varız. Ege sahillerinde son olarak tahakkuk ettirilen İlkhedef'95 tatbikatı dolaşısıyla Türkiye, Ege'de var olduğumuzu ve var olmaya devam edeceğimizi Başbakanın ağzından bütün dünyaya bir kere daha haykırmakta ve ilân etmektedir.

Evet Ege'de varız ve Ege'deki varlığımızın münakaşa edilmesine bile izin vermez ve tahammül etmeyiz. Ege sahillerinin yarısını hükümlanlığı altında bulunduran bir memleketin Ege'de söz sahibi olmaması yani yok olması düşünülemez.

Meksika körfezinde söz hakkı olmayan bir Amerika'yı Şimal denizinde hiçbir hakkı olmayan bir İngiltere'yi bir Norveç'i Baltık denizinde hakkı olmayan bir İsveç'i Japon denizinde hakkı olmayan bir Rusya'yı kim düşünebilir. Bütün bu sözü geçen memleketlerin sözü geçen denizlerde bir hakkı olması her şeyden evvel eşyanın tabiatı icabıdır. Bu memleketlere bu denizlerde bir haklarının bulunmadığını ve bulunamayacağını söylemek bir adama sen elini ayağını istediğin gibi kullanamazsın demek kadar saçma ve mânasız olur. Zaten kimsenin de böyle bir şey söylediği ve düşündüğü yoktur.

Dolayısıyla Türkiye'miz de Ege denizinde elbetteki vardır. Ve bu varlık münakaşa bile edilemez ve edilmemelidir.

Ama üzülerek müşahade ediyoruz ki, Türkiye'mizin Ege denizindeki bir komşusu bazı ham hayallerinin tahakkuku sevdasına kapılarak Ege denizini Türkiye için bir kapalı deniz haline getirmeye çalışmaktadır. Bu komşumuz Ege denizinde kendisine hiç durmadan bir takım hayali haklar ihdas etmektedir. Ve bu hakları ihdas ederken, aynı haklardan Ege denizinde hükümlanlığı olan Türkiye'nin de istifade etmesi lazım geleceğini hiç hesaba katmamakta ve Türkiye'nin haklarını görmezden gelmektedir.

Ne var ki her koyun kendi bacağından asıfır demişler. Yunanistan Türkiye'nin Ege denizindeki haklarını görmezden bilmezden gelse de Türkiye Ege'deki haklarını çok iyi bilmekte ve görmektedir.

Türkiye Ege'de bir takım keyfi hakların takipçisi ve arzulayıcısı da değildir. Türkiye'nin is-

tediği tek şey, beynelmilel mevzuatın kendisine bahşettiği hakların çiğnenmemesinden ibarettir.

Zaten Türkiye sadece Ege'deki komşusu ile değil, bütün komşuları ile ve hatta bütün dünya memleketleri ile karşılıklı hak ve menfaatlara saygı duyarak sulh içinde yaşamak isteyen bir memlekettir. Bunu bütün dünyanın böyle bilmesine rağmen Yunanistan hiç çekinmeden Türkiye'yi kendisi için en tehlikeli ve hatta mütecaviz bir memleket olarak bütün dünyaya ilân etmekten hiç utanmamaktadır.

Türkiye, Yunanistan'ın Ege'deki bütün kıskırtıcılığına rağmen de ona devamlı zeytin dalı uzatmaktadır. Kendisi ile olan bütün münasebetleri beynelmilel mevzuata ve ikili mukavelelere göre yürütmesine rağmen eğer Yunanistan isterse meseleleri müzakere etmek üzere masaya oturmaya hazırdır.

Evet Türkiye Ege'de vardır. Ve Türkiye Ege'de sulh ve huzur istemektedir. Ama Türkiye'nin bu sulh ve huzur arzusu asla onun aczine bağlanmamalıdır. Türkiye mecbur bırakılırsa Ege'deki hakların meşruiyet hudutları dahilinde silah gücüyle müdafaa etmekten çekinecek de değildir. Türkiye'nin Ege denizindeki askerî tatbikatı onun bu mevzudaki ciddiyet ve kararlılığını açık ortaya koymaktadır.

ATATÜRK ÇOCUKLARI

Duyuyoruz damarda attığını bir kanın,
Her zorluk karşımızda hız veriyor bize hız
Bugünleri yaratan en ulumuz Ata'nın,
Yurdu bize emanet ettiği çocuklarımız.

Yarın bu ufukları bir tehlike sararsa,
Tıpkı bir volkan gibi tutuşur her yanımız.
Bugün için doğduk biz içimizde ne varsa,
Bu topraklar yoluna adanmıştır kanımız.

Yüzyıllardan beri biz bir yiğitiz, bir eriz,
Hırs taşıyan bakışlar ulaşmaz bize kadar.
Araştıran çalışan ve yaratan bizleriz.
Düşünen bir kafamız, sağlam vücudumuz var.

Ferit Ragıp TUNCOR

Yalın gözlemler yeterli mi?

Özlin AKGÜÇ

Bazı yalın ve perakende gözlemler, örneğin mal kuyruklarının olmayışı, mahalle bakkallarına kadar yabancı sigara satışı, Köprü-Keban gelir ortaklığı belgelerinin kısa sürede pazarlanması, lüks otellerin doiu oluşu, bankalarda döviz tevdiat hesaplarının artışı, bazı kişilerin kısa süreli dinlencelerini dahi yurt dışında geçirmeleri ve benzeri gözlemler, Türkiye'de işlerin iyi gittiği izlenimini verebilir, buna dayanılarak yönetime övgüler de düzenlenebilir.

Ekonomik gidişi değerlendirmek için gözlemlerde bulunmak, bu gözlemleri genelleştirmek bir yöntemdir ama, yeterli değildir. Yalnız perakende gözlemlere dayanarak nesnel sonuçlara da varmak çoğu kez olanaklı değildir.

Türkiye'de ekonomik gelişmelere makro düzeyde bakıldığında, ne yazık ki, gelişmeler ümit kırıcı olmaktadır. Fiyat artışları, dışsattım, kamuoyunu yakından izlenmekte, değerlendirmeler yapılmaktadır. Buna karşı, kamuoyunun çok yakından ilgilenmediği, ancak ulusal ekonomi açısından çok anlamlı gelişmeler, genellikle geri planlarda kalmakta, güncellik kazanamamaktadır.

Ulusal ekonomi açısından, iç tasarrufların, ulusal gelire oranı; sabit sermaye yatırımlarının ulusal gelire oranı; vergi gelirlerinin ulusal gelire oranı; bütçe açıklarının ulusal gelire oranı; işgücü fazlasının işgücü arzına oranı en azından kamuoyunda tartışılan enflasyon hızı, dışsattım kadar önemli göstergelerdir.

Devlet Planlama Teşkilatı'nın yaptığı ekonominin genel denge tahminlerine göre, 1984 yılında tasarrufların gayrisafi milli hasılaya (GSMH) oranı yüzde 16.6'dır. Bu oran, her ne kadar 1983 yılına göre çok hafif bir artış gösteriyorsa da, Türkiye'nin 1980 öncesinde tasarruflar/GSMH oranında yüzde 20'lere ulaştığı dikkate alındığında çok düşüktür. İç birikimlerinin ulusal gelirene oranı yüzde 16'larda dolaşan ülkenin, büyük atılımlar yapması, büyüme hızını artırması, halyalın de ötesinde bir bekleyiş olur.

O BAŞ

Ne hacet bağlanmak başka sevgiye,
Bayram et o Baş'ın nesliyim diye,
Az gelir canını versen hediye,
Ödemez borcunu gözünün yaşı,
Üzülme ayrımın diye eşinden,
Bak, inan gözüne, yürü peşinden.
O mavi gözlerin bol güneşinden
Feyz aldı dünyanın toprağı, taşı.
Benzemez her nebi, her peygambere,
Onunla yükseldik bağılyken yere;
İnan ki uzaktan şöyle bir kere
Verirdim başımı görsem o başı.

Rıza Polat AKKOYUNLU

İç tasarrufların düşüklüğüne bağılı olarak ülkemizde sabit sermaye yatırımlarının GSMH oranı da, bırakın gelişmiş ülkeleri, 1980 öncesi düzeyine kıyasla dahi çok yetersizdir. 1980 öncesi yıllarda sabit sermaye yatırımlarının GSMH oranı % 21.8 ve % 21.7 iken, bu oran 1984'te % 18.0'e kadar düşmüştür. Türkiye'de yatırımlar durmadı, inşaat ruhsatnameleri artıyor gibi gözlemler, Türkiye'nin göreceli olarak daha az yatırım yaptığı gerçeğini değiştirememektedir.

Vergi gelirlerinin ulusal gelire oranındaki düşüş daha da dramatiktir. 1980 öncesi yıllarda % 19'un üzerine çıkmış olan vergi gelirleri/ulusal gelir oranı, 1984 yılında % 14.4'e değin gerilemiştir. Vergi gelirlerinin ulusal gelire oranındaki düşüş, bütçe açıklarının ulusal gelire oranının yükselmesine yol açmaktadır.

İşsizlik konusunda bazı iyimser yorumlamalara, ne kadar gerçekçi olduğu bilinmeyen anket sonuçlarına karşın, Devlet, Planlama Teşkilatı'nın yapmış olduğu tahminlere göre Ekim/1984 ayı itibariyle Türkiye'de toplam işgücü fazlası sayısı 2 milyon 970 bin kişidir. İşgücü fazlasının, sivil işgücü arzına oranı ise % 16.5'tir. Bu rakamlar, oranlar, geçmiş yıllara kıyasla sürekli artış eğilimi göstermektedir. Rakamların sağık derecesi, işsiz sayısı tartışılabilir, ancak bu veriler, en azından Türkiye'de işsizlik oranının yükseldiğini ortaya koymaktadır. Bu eğilim, tartışmaya yer bırakmayacak kadar açıktır.

Türkiye'de veriler değerlendirilirken, ne iyimser, ne de kötümser olmalı, sadece gerçekçi davranılmalıdır. Hayali ulusal refah, hayali işsizlik, hayali yatırım, hayali dışsattım rakamları ile pembe tablo çizerek kendimizi avutmaya, aldatmaya gerek yoktur. Enflasyon hızı, cari işlemler açığı, tasarrufların ve yatırımların ulusal gelire oranı gibi nesnel ölçüler alınarak Türkiye'nin ekonomik başarısını (performansı) değerlendirildiğinde, ne yazık ki, ülkemiz, başrımın en düşük ülkeler arasında yer almaktadır.

Denilebilir ki eleştirilerin, katı gerçekleri söylemenin ne yararı var? Dinleyen kim? Gerçekten kısa dönemlerde eleştirilerin yararı pek görülmemektedir. İktidarlar, liderler, eleştirilere, uyarılara fazla önem vermeden, bildikleri yolda yürümekte, çoğu kez de bindikleri dalı kesmektedirler. Eleştiriyi içine sindirmek, bundan yararlanmak, doğru sandığı şeylerin gerçekte yanlış da olabileceğini düşünmek, başarısızlığı kabullenmek, belirli bir kültür düzeyini gerektirmektedir.

Eleştiriler yararlı olmasa dahi, gereksiz övgüler, kesinkes zararlı olmaktadır. Bizde kişiler, liderler, iktidara gelince, genellikle kendilerinde bazı büyük yeteneklerin olduğu sansına kapılmaktadır. Böyle yanlış duygulara, sanılara kapılmış kişilere, iktidarlara, bir de yersiz, gereksiz övgüler yağdırıldı mı, işler tamamen çığıından çıkmakta, başarısızlığa adeta çanak tutulmaktadır.

Çek Yasası'nın yaratabileceği sakıncalar

Doç. Dr. Ömer TEOMAN

TBMM tarafından kabul edilen «Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkındaki Kanun» geçtiğimiz günlerde Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Böylece uzun bir süredir üzerinde tartışılan çek kullanımına ilişkin ilkelerin, çek hamillerinin korunması konusundaki önlemlerin ve uygulanacak yaptırımların ne olacağı sorunları yasal düzenlemeye kavuşturulmuştur.

Bu yasanın ticaret ve banka hukuku yönünden taşıdığı özelliklere ana hatları ile değinmek ve uygulamada yaratabileceği sakıncaları belirtmek istiyorum.

BANKALARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Çek Kanunu, her şeyden önce bankaların çekle işleyecek hesap açarken, çek karnesi verirken ve yasada öngörülen görev ile yükümlülükleri yerine getirirken gereken basiret ve özeni göstermelerini zorunlu kılmıştır. Böylece esasen tacir sıfatını taşımaları nedeniyle basiretli bir işadama gibi davranmak zorunda bulunan bankalar, çek karnesini verecekleri kişilerin gerçek hüviyetlerini araştırmak ve uygulamada bazı kişilerin sadece dolandırıcılık amacı ile kendi kimlikleri dışında açtırdıkları «naylon çek hesaplarını» önlemek konusunda bir kez daha uyarılmışlardır. Bankalar, söz konusu özenin gösterilmediğini kanıtlayan hamillere karşı çek bedelinin tümünü ödemek durumunda kalabilecekleri gibi, 500 bin liradan 2 milyon liraya kadar ağır para cezasına da mahkûm edilebileceklerdir.

İkinci olarak bankalar çek karnelerinin her yaprağına çekle işleyen hesabın bulunduğu şubelerinin adını ve keşidecinin hesap numarasını yazacak, ayrıca çek karnesi verdikleri müşterilerinin açık kimliklerini T.C. Merkez Bankası'na bildireceklerdir. Kanun, tasarrufların aksine keşidecinin ad ve adresinin çek yaprakları üzerinde gösterilmesini kabul et-

memiştir. Kanımca, mevcut uygulamaya göre, herhangi bir yenilik getirmeyen bu düzenleme özellikle çek karnesinin yitirilmesi durumunda muhtemel sahtekarlıkları önlemek açısından yeterli değildir. Oysa, bankalar yönünden belirli bazı basım güçlüklerine karşın, keşidecinin adının çekte yer alması öngörülseydi, hiç olmazsa çekin lehdarı keşideciden bunu alırken bir hüviyet karşılaştırması yapmak olanağını elde edebilecek, böylece ilk hamilin korunması güven altına alınmış olabilecekti.

Kanun, çekle işleyen hesabın bulunduğu banka şubesinin ibraz edildiği anda karşılığı bulunan çeki ödemek zorunda olduğunu ve aynı yükümlüğün karşılığın kısmen mevcut olması halinde, mevcut tutar yönünden de geçerli bulunduğunu dile getirmiştir. Buna karşılık yeni düzenleme ile ibraz süreleri, çekten cayma ve benzeri konularda genel hüküm niteliğindeki TTK kuralları uygulanmaya devam olunacaktır. Kanun, yine tasarıdan farklı olarak çekle işleyen hesabın bulunduğu şube dışındaki bir şubenin tahsil istemini reddedemeyip provizyon (karşılık) almak suretiyle bunu ödeyeceğini öngörmüştür. Oysa, özellikle değişik kentlerden provizyon istenmesi sırasında imza karşılaştırması yapmak olanağının bulunmadığı gözönünde tutularak, bankaların çekleri tahsil için almaları da kabul edilmeliydi.

Banka ibraz edildiği anda karşılığı bulunmayan çeki ödemeyecek ve ödememe nedenini, yani karşılığın ya hiç ya da kısmen mevcut bulunmadığı olgusunu ibraz tarihi ile birlikte çek üzerine yazarak, bunu hamiline geri verecektir. Karşılığın bulunmamasına rağmen, çeki ödeyen banka sorumluluğu tümü ile üstlenmiş olacağı gibi, hakkında ayrıca aşağıda değineceğim duyuruyu yapmamak nedeni ile cezai yaptırımlar da uygulanabilecektir. Kanımca, banka ibraz süresinden sonra çekten cayılmış ya da istisnaen ibraz süresi içinde ödeme yasaklanmışsa (TTK. M. 711, F.3) bu-

nu da çekin üstünde belirtmek ve ödeme yapmamak zorunluluğundadır.

Karşılığı olmadığı için çeki kısmen ya da tümü ile ödeyemeyen muhatap banka, ibraz tarihini izleyen 10 gün içinde keşideciyi çek karnesini geri vermeye çağırarak ve kendisine düzeltme hakkını kullanması ihtarında bulunacaktır. Banka bu ihtarla birlikte keşidecinin düzeltme hakkı yoksa, durumu aynı süre içinde Merkez Bankası'na da bildirecektir. Bu hüküm uyarınca keşide ettiği çek karşılıksız çıkan kişi ya kendisinin, vekil veya temsilcisinin elinde bulunan tüm çekleri aldığı bankalara geri verecek ya da daha önce bir yıl içinde iki kez kullanmamışsa, düzeltme hakkından yararlanabilecektir. Önemle vurgulayayım, geri verme yükümü sadece üzerine keşide edilen çekin karşılıksız çıktığı banka şubesi yönünden değil, gerek bu bankanın diğer şubeleri gerek diğer tüm bankalar açısından söz konusudur.

Öte yandan, bankalar karşılığı bulunmasa ya da kısmen mevcut olmasa dahi süresinde ibraz edilen her çek için 20 bin TL'sini keşideci dışındaki hamillere ödeyeceklerdir. Kanunun bu hususu hesap sahibi ile banka arasında «dönülemeyecek bir kredi sözleşmesi» sayan düzenlemesi uygulamada başta kredi limitleri olmak üzere, sorun yaratacak niteliktedir.

DÜZELTME HAKKI

Hesap sahibi, bankanın ihtar mektubunu aldığı tarihten itibaren 7 işgünü içinde çek bedelini ya da kısmen karşılıksız kalan bölümü % 10 tazminatı ve bugün % 30 olan gecikme faizini hamil adına muhatap bankaya yatırır, çek keşide etmek hakkını yeniden kazanacak, fakat anılan düzeltme hakkını karşılıksız çekin ibraz tarihini izleyen bir yıl içinde ancak iki kez kullanabilecektir. Görüldüğü gibi kanun, keşide ettiği çek karşılıksız çıkan kişiye duruma göre 20 güne yaklaşan bir süre içinde karşılıksız çek keşide etmenin yaptırımlarından kurtulabilmek olanağı vermektedir. Hiç kuşkusuz, yasama ve suç siyaseti yönünden bu tür bir düzeltme hakkı üstünde tartışılabilir. Ne var ki, tasarıya oranla hem bankanın ihtar süresini uzatan, hem de düzeltme hakkının sayısını birden ikiye çıkaran bu dü-

zenleme, bir varsayım olarak aynı keşideciye ait ikiden fazla çekin karşılıksız çıkması halinde hangi çekler yönünden düzeltme hakkının kullanılabileceği, hatta kullanılabiliip kullanılamayacağı sorusunu cevapsız bırakmaktadır.

MERKEZ BANKASI'NIN ROLÜ

Muhatap banka, çekin ödenmediğini öngörülen sürede T.C. Merkez Bankası'na bildirecek, Merkez Bankası da bunu diğer bankalara duyuracaktır. Bu duyurudan itibaren bir yıl süre ile hiçbir banka, bu hesap sahibine ya da onun vekil veya temsilcilerine çek karnesi veremeyecektir. Kanımca, kanunun bütün bankalara sürekli olarak karşılıksız çek keşide edenleri izlemek şeklindeki en ağır yükümlülüğü getiren 9. maddesinin bu düzenlemesinin yaptırımını, tasarıda olduğu gibi, bankanın hamillere karşı belirli bir tutara kadar sorumlu tutulması olmalıydı. Oysa kanun, bu durumda sadece cezai yaptırım uygulanmasını kabul ederek, esas amacından uzaklaşmıştır. Şunu da ekleyeyim ki, sistem Merkez Bankası'na bildiririm ve onun tarafından yapılacak duyuru yerine, bankaların çek karnesi vermeden önce Merkez Bankası'ndan bilgi almaları yönünde geliştirilmeliydi.

KARŞILIKSIZ ÇEK

Nihayet kanun burada ayrıntılarına girmek istemediğim çeşitli cezai yaptırımlar içinde özellikle karşılıksız çek keşide etmeyi bağışsız bir suç olarak düzenlemekte ve ileri tarihli çek (- post date - vadeli çek) konusunda öğretici ve yargısal içtihatlardaki tartışmaya son vererek, üzerinde yazılı keşide tarihinden önce ibraz edilen bir çeki keşide edenin de, karşılığın bulunmaması halinde hamilin şikâyetine ve düzeltme hakkının kullanılmamasına bağlı olarak aynı cezaya çarptırılmasını öngörmektedir.

ATATÜRK diyor ki...

“Beni görmek demek, mutlaka yüzümü görmek demek değildir. Benim fikirlerimi benim duygularımı anlıyorsanız ve hissediyorsanız, bu yeterlidir.”

TUTARSIZLIKLAR!...

Yazan: Abdi ERCAN

Önerilen bir modelin, mesela liberal ekonominin doğru olması, onun ille de başarılı olacağı anlamına gelmez... Bu modelin yaşaması ve işlemesi için, hem özel sektörün hem de Özal Hükümeti'nin, ayrıntılarda da, uygulamalarda da tutarlı davranması şarttır.

Örneğin bugünün Türkiye'sinde, işadamlarının değeri, ödedikleri vergi ile ölçülmeye başlamıştır. İşte bu ortamda, eğer bir kumarhane işleticisi rekortmen ve bir genelev patronu, ekonomi üzerine çarşaf çarşaf demec verip, çeşitli derneklere başkan olan ünlü isimlerden fazla vergi ödeyen kişi olursa, liberal modelin de, özel sektörün de tutarlılığı azalır.

Fabrikalar, şirketler, holdingler, saray yavrusu evler, yurt dışı tatilleri ...Bir sohbete oturulduğu zaman milyardan aşağı düşmeyen rakamların çevresinde yapılan çeşitlemeler... İyi kazanan, işletmesini iyi yöneten bir işadamlarının bütün bunlara hakkı vardır.

Ama bütün bunların meşruluğunu, ödenilen vergi sağlar... Sade şirketin ödediği Kurumlar Vergisi değil, kişinin ödediği Gelir Vergisi!...

Ülkede asayiş istiyoruz, güven ortamı ve istikrar arıyoruz.

Güneydoğu'da dağları kollayan bir askeri helikopterin bir saatlik uçuş maliyeti 1 milyon liraya yakındır. İstanbul'da polisi güçlendirmek için geçen ay 350 araç alındı ama, hâlâ araç eksikliği var.

Devlet vergi alamazsa, bu gereksinimleri nereden karşılar?.. Eğer model liberal ekonomi ise, işadamlarının ödeyeceği vergi ile sistem ayakta kalır.

Kumarhane ile genelevin patronlarının rekortmen olduğu bir liberal modelde, özel sektörün çalınmış isimleri, sayı ile kendilerine gelmelidir. Özel hayatlarında hiçbir şeyi eksik et-

meyen patronlar, 50 milyon nüfuslu ve 50 milyar dolar milli gelirli bir ülkede, hiç olmazsa yılda 1 milyon dolar vergi ödeyebilmelidir.

Hükümete gelince...

Zor durumdaki şirketlerin kurtarılacak, ekonomiye yeniden kazandırılmasını amaçlayan, olumlu bir girişimin arifesindeyiz. Bu bir çeşit kısmi iç moratoryumdur ve dolayısıyla borcunu ödemeyenin ödüllendirilmesi olacaktır.

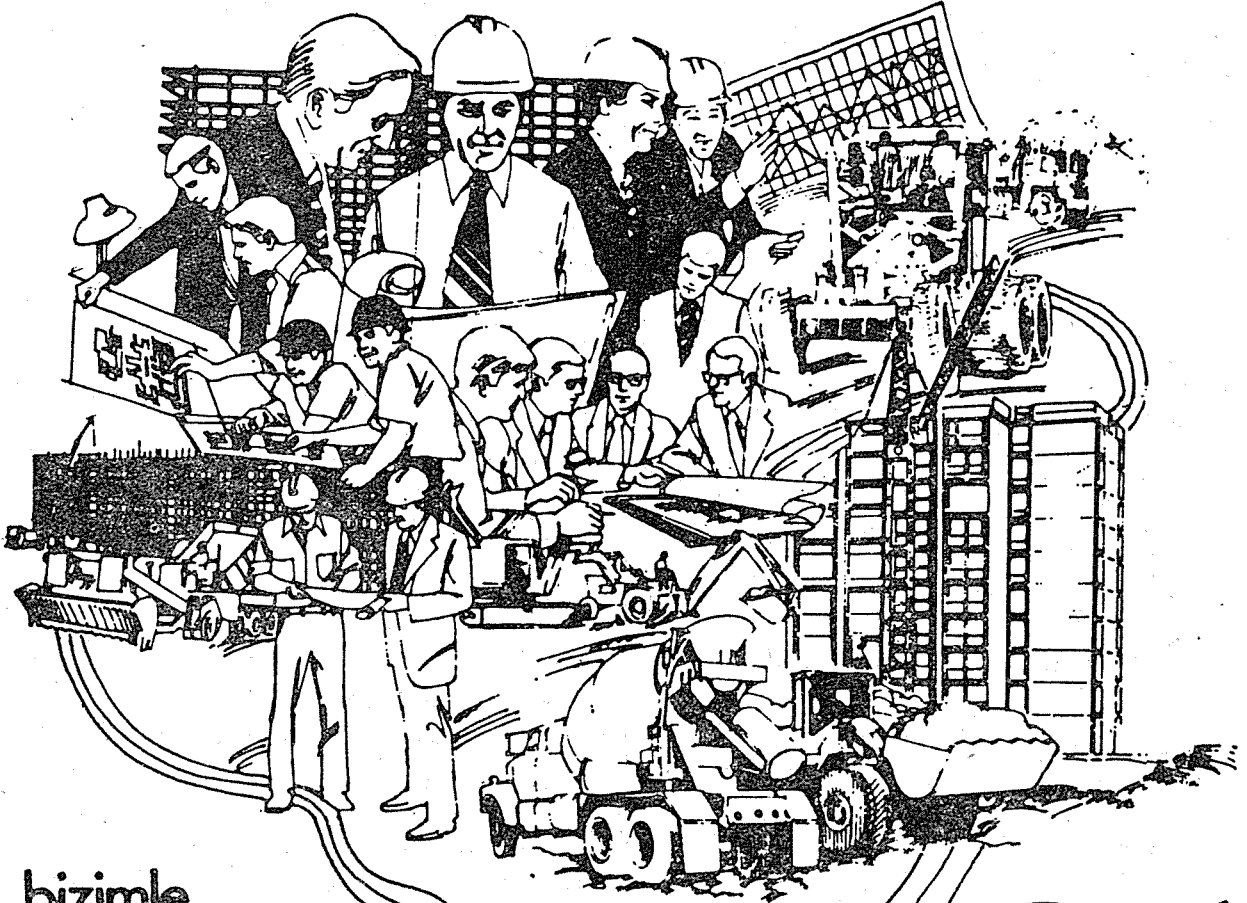
Kurtarma harekâtının prensipteki doğruluğunun uygulamada da devam etmesi için, kriterlerin ve ön hazırlığın sağlam yapılması şarttır.

Ama kurtarma planını hazırlayanlar, banka yöneticileri ile daha bir toplantı yapmamıştır. «Kimin hangi bankada donuk ne kadar kredisi var?» dırın dökümü yapılmamıştır. Bu kurtarılacak şirketlerin teslim edileceği yeni yönetim kadroları için, ön hazırlık yoktur.

İlkeleri doğru olan iktidarları, bu tür tutarsızlıklar yıpratır ve yok eder.

Kaç yıldır, bankaların çok şubelilikten doğan zararları konuşuluyor. Ama hâlâ, Hazine ya da Merkez Bankası, tüm bankaları toplayıp, fazla ve zararlı şubeliliği önleyici ilkeleri gündeme getirmemiştir. Buna karşı, şimdi televizyon reklamları serbest bırakılarak, bankaların gider hanesine yeni ve rekabetten ötürü ölçüsünü kaçacak bir kalem daha ekleniyor... 10 bin nüfuslu kasabada 5 tane şube ile faaliyetini hâlâ sürdüren Türk bankacılığı, bu maliyete, bir de televizyon reklam giderini ekleyecek şimdi...

Liberal ekonomiyi ve özel sektörcülüğü başarılı kılan etkenler, akılcılık, tutarlılık ve devlete destek olmak kararlılığıdır... Slogancılık, solda olduğu gibi sağda da, uygulamaya inmediği zaman, zarar verir.

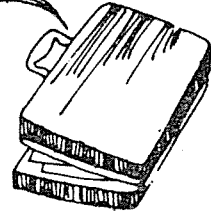
**bizimle
ne kadar çok
görüşürseniz
işinizde ve yatırımlarınızda
o kadar başarıya
ulaşırsınız.**

- o Anahtar teslimi komple tesis yapımı
- o Ağır sanayi imalatı
- o Yatırım malları imalatı
- o Elektrikli ev cihazları imalatı ve pazarlaması
- o Gıda endüstrisi (yağ ekstraksiyonu, konserve, balık üretimi)
- o Turizm ve konut sektörü
- o Eğitim hizmetleri

**ALARKO
HOLDİNG A.Ş.**

ALARKO
HİZMETTE, ÜRETİMDE
KALİTE

Orta Asya Türk Tarihimiz ve İpek Yolu

Mukbil ÖZYÖRÜK

İPEK YOLU, her zaman ele geçmez cinsinden bir kültür dizisiydi. Bunu verirken işlenmiş olan vahim ve fâhiş tercüme hatâlarını, filmi çekenlerin Türk tarihine karşı bilerek veya bilmeyerek ika eyledikleri tahrifleri, TRT'miz galiba «bu seferlik» lûtfen kabul etmiş olacak ki, «İpek Yolu, düzeltilerek tekrar gösterilecek» diye bir başlık gözüme ilişti.

Herkes «Orta Asya Türk Tarihi» uzmanı değildir. Cumhuriyet devrinde, aziz Atatürk'ün verdiği büyük önem ve başlattığı çalışmalar sonucundadır ki, «Orta Asya Türk Tarihi» araştırılır, incelenir, işlenir bir mevzu hâlini almıştır. Şimdilerde, ilk ve orta öğretim programlarında, millî tarihimizin bu dönemine ne kadar yer verildiğini bilemiyorum, ama bizden evvelki nesil, o tarih dönemini hiç okumamış, bizim neslimiz ise, Maarif'in hazırlıksızlığı yüzünden, pek sade suya birtakım bilgi kıvrıntılarıyla o dönemi atlayıp geçmiştir.

«İpek Yolu», bizler için, «Orta Asya Türk Tarihi» bakımından büyük bir ehemmiyet ifade ediyordu. Âdeta o bölge ve dönemdeki Türk tarihinin «sahnelerini» gösteriyordu. Bu dizinin, Kaptan Cousteau'nun dizilerinden öğretim ve eğitim bakımından büyük ve önemli farkı da burada bulunuyordu.

Bu dizi, TRT'nin elinde perişan edildi.. Uzmanlar makaleler yazdılar. Haykırdılar.. «— Tarihimiz dilimize yapayanlış çevrildi» diye tenkitlerde bulundular. Bendeniz, daha birinci bölümden itibaren, önüme «Britannica» atlasını açtım. Malum, bizde, orta öğretim ihtiyacından yukarısı için «atlas» da yoktur... Ama en mufassal idüğü

sadece adının başına «büyük» sıfatı eklenmesinden anlaşılmak gereken bir yerli atlası da onun yanına koydum. Elime çay tabağı iriliğinde bir de «büyülteç» (pertavsız) aldım ve adım adım, filmde geçen yer isimlerini takibe, İpek Yolu'nun «güzergâhını» izlemeye çalıştım.. Ne mümkün!.. Türk isimleri çoktan atılmış. Filmde büyük bir şehir gösterildiği halde, ben bir türlü bulamıyordum... Çinileştirme, Ruslaştırma bahsinde, Britannica atlası bile geri kalmış... Filmin izahatını veren spikerimizin bahsettiği yerlerin pek çoğu, haritalarda yok. Demek ki TRT'de bu filmin izahatını Türkçe'ye çevirenler, evvelâ kendileri «neden ve nerelerden» bahsetmekte olduklarını merak buyurmamışlardır. «— Burada ne yazıyorsa, ben onu söyler geçerim. Dinleyen, söyleyenden ârif olmak gerektir» demişler. Buna nasıl yürekleri elvermiş, anlamıyorum... «— Bu bizim işimiz olamaz. Uzmanlarına başvurmalıyız» dememişler... «— Birçok yer isimleri geçiyor, birçok tarih terimleri geçiyor... İzah edilmelidir. Yerler için de, filme haritalar eklenmelidir...» dememişler.

Haftalarca bu diziyi seyrettik... Bizim gibi, sayın TRT Genel Müdürü de seyretti. Bizler rahatsız olduk, kıvrandık. O olmadı..

TRT'miz, «uzman» kullanmaya, «danışman» kullanmaya oldum olası alışamamıştır. Biz de bir zamanlar, bunlara başvurulmasını sağlayabilmek için yırtındık. Dinletemedik... Çünkü orada herkes, «yed-i tûlâ» sahibidir ve işte «eser» de ortadadır.

Atatürk'ün görüşleri

General Ali Fuat CEBESÖY

Atatürk, çok zeki, uzağı gören, olayları günü gününe izleyen, onları derinliğine inceleyen ve gerekiyorsa - halkın da ne düşündüğünü öğrendikten sonra kararını veren ve görüşlerini bildiren, askerlikte ve politikada hiç şaşmayan bir sağduyuya sahip büyük bir asker, devlet adamı idi. Gerek devlet idaresinde, gerek orduda, olaylar karşısında, bazen kehanet derecesine varan görüşleri, daima çevresine ışık tutardı.

KURTULUŞ SAVAŞINA HAZIRLANIRKEN ATATÜRK NE DÜŞÜNÜYORDU?

1918'de Birinci Cihan Savaşından yenik çıkmıştık. Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından bir süre sonra, Mustafa Kemal Paşa'nın kumanda etmekte olduğu, merkezi Adana'da bulunan, Yıldırım Orduları Grubu kaldırılmıştı. Sadrazam İzzet Paşa kendisini İstanbul'a çağırıyordu. Paşa İstanbul'a geldi, fakat artık İstanbul'da yapacak bir şey kalmadığını görünce Anadolu'da Kurtuluş Savaşına başlamak fırsatını kollamağa başladı. İlk düşündüğü şey, elde kalan silâhları ve kuvvetleri içeriye çekmek, emin yerde bulundurmak ve gereğinde kullanmak. Bunu sağlayabilmek için de, Anadolu'daki komutan arkadaşlarını uyardı. O günlerde kendisine hâkim olan ve etrafındakilere telkin ettiği fikir şu idi:

«Müttefikler şimdi çıkar çekişmeleri içindedirler. Dış görünüşlerindeki azamete ve heybete karşılık çok zayıftırlar. Onların bu en zayıf devresinde, Anadolu'ya geçilir de Kurtuluş Savaşına girilirse, Müttefikler asla karışamaz, seyirci kahlrlar.»

Yine bugünlerde bazı arkadaşları kendisine:

— Peki ama Paşam, bu işi başarmak için para lâzım. Para yok.

Diyorlardı. Paşa hemen karşılık veriyordu:

— Bulunur.

— Ordu yok.

— Kurulur.

— Düşman çok.

— Yenilir.

Diyordu. Evet, sonunda «Büyük Adam» onları buldu, kurdu ve yendi.

MUSTAFA KEMAL'İ AĞLARKEN GÖRDÜM

Trablusgarp Savaşı başlamıştı. Adriyatik sahilinde toplanacak ordunun Manastır'daki kurmay heyetine atanmışım. Oraya giderken, Selânik'e uğradım. İki gece, üç yıldır görmediğim Mustafa Kemal'e misafir oldum. Mustafa Kemal, Trablusgarp'a gitmek hazırlıkları içinde idi. İki gün sonra İstanbul'a hareket edecekti. Ertesi günü akşam üstü beraberce

Beyazkule bahçesine gittik. Ben, Türk - İtalyan ilişkilerinin ön safhalarını anlattım. İtalyanların savaş hazırlıklarına dair İstanbul'a yazdığım mektupları, yaptığım uyarmaları bir bir açıkladım. Fakat hiç birine karşılık bile verilmediğini söyledim. İçimi döktüm... Meğer o benden dertli imiş.

Mustafa Kemal 5. Kolordu emrinde iken, gördüğü hataları ve eksiklikleri bir rapor halinde yazarak 30 Haziran 1911'de komutana verdiğini söyledi. Raporun ana hatlarını okudu. Tümen komutanlarının görevlerinin cahilli olduğunu, alay ve tümen komutanlarının teftiş ve tenkitlerindeki cahilliklerinin subaylarda hayret ve alay duyguları uyandırdığını, bunların emirlerindeki kıtaları yetiştirmekten âciz olduğunu yazmıştı. Aynı raporda diyordu ki:

«Bu hale bir an önce çare bulmaya girişmek, her namuslu ve vicdan sahibinin görevidir. Emir ve komuta yetkisi olmayanların yapabilecekleri iş, gözlem ve incelemelerini yürütme yetkisi olanlara sunmaktır. Makam ve yürütme yetkisi olanların, kişilere acıma duygusuna kapılarak ordunun çökmesine yardım etmemeleri gerekir.»

5. Kolordu Komutanı bu raporu, üst makamlara, bir itaatsizlik; bir haddini bilmezlik örneği olarak ulaştırmıştı.

Evinizde desen desen, renk renk Halıfleks, güzel, rahat, ekonomik...

Evinizi, güzel, rahat ve ekonomik Halıfleks ile döşetin, kaliteli, sağlam bir yer döşemesiyle yuvanıza konfor ve huzur kazandırın. Ripvelur, ripstandart; düz veya çeşitli desende Halıfleks'i, duvardan duvara, parça veya yolluk olarak alabilirsiniz...

Halıfleks döşetin, yuvanızı renklendirin;
üstelik, fazla para harcamadan...

 halıfleks
hesaplı konfor

GİM

Büyüme sürecine geçiş

Son yıllarda izlenen politikalarla Türk ekonomisi için ayrıntı sayılabilecek konulara gereksiz ağırlık verildiği, dikkatlerin ayrıntılar üzerine çekilerek, ekonomik büyümenin geri planlara itildiği eleştirilerine karşılık, özellikle IMF reçetelerini benimsemiş ekonomistlerimiz, hızlı büyüme programlarının Türkiye'de enflasyonu körükleyeceğini, dış ödemeler sorununu ağırlaştıracağını, Türkiye'yi yeni açmazlara götüreceğini savunmaktadırlar. IMF ve onun paralelinde düşünenlere göre, Türkiye'nin dışalım kapasitesi sınırlı ve Türkiye'de marjinal sermaye - hasıla katsayısı da 3-3.5 dolaylarında olduğundan, Türkiye'nin büyüme hızı gelecek yıllarda ancak ortalama % 5 dolaylarında olabilecektir.

Kendi senaryolarını Türkiye için gerçekçi bulunan, yüksek faiz, TL'sinin devalüe edilmesi, dışalımın liberasyonu temeline oturtulmuş politikalarla ayrışın, Türkiye'yi maceralara sürükleyeceğini ileri sürenler, alınan sonuçların değerlendirilmesinde son derece iyimser olmalarına karşın; aslında kötümser bir bekleyiş içindedirler. Türk ekonomisi için bekleyişleri, görünebilir bir gelecek için en iyimser biçimde ancak %5 dolaylarında bir büyüme hızıdır. Bu düzeylerde bir büyüme, yakın bir gelecek için daha fazla işsizlik, gelişmiş ülkelerle aramızdaki aralığın daha da açılması ve Türk ekonomisinin bir yerde tıkanması anlamına gelmektedir.

Türkiye'nin hızlı bir büyüme sürecine girebilmesi için gerekli koşullar şöyle sıralanabilir:

Ekonomik ve toplumsal öncelikleri belirleyen, kaynakların iyi kullanılmasını sağlamaya yönelik, tutarlı bir kalkınma planı hazırlanarak uygulamaya konulmalıdır.

Vergileme yoluyla ve sosyal güvenlik kurumlarını geliştirerek, ülke için birikimleri artırmalıdır.

«Yüksek faiz, iç tasarrufları artırır, enflasyonu önler, gelir dağılımını düzeltir» yanıltmacası (mugalatası) bir yana bırakılarak; ancak etkin bir vergileme yolu ile kamu tasarrufları yükseltilebilir.

Tüm tüketim harcamaları değil, topluma hiçbir katkısı olmayan, kişisel hevesler için veya gösteriş amacıyla yapılan ve kaynak savurganlığına yol açan tüketim harcamaları kısılmalıdır. Bunun da etkin yolu, yüksek gelirli gruplar lehine sağlanan vergi bağışıklıklarının kaldırılması,

bu tür harcamaların ağır biçimde vergilendirilmesidir.

Bankacılık sektöründe toplanmış olan fonların ekonomik, toplumsal ve kültürel açılardan öncelikli alanlarda kullanılmasını sağlamak için seçici (selektif) kredi denetimleri yapılmalı, gerektiğinde kredi tavanları konulmalı, kredilerin önceliği olmayan sektör ve firmalara akması sınırlandırılmalıdır.

«Dışalımın liberalleştirme» fantezisi, enazından Türkiye cari işlemlerinde dengeye ulaşmaya kadar bir yana bırakılarak, Türkiye'nin kıt döviz kaynakları, yatırım malları ve temel girdilerin dışalımını için kullanılmalıdır.

Eğitim, araştırma ve geliştirme harcamalarına ağırlık verilerek, ülkenin genelde üretkenliği ve verimliliği yükseltilmeye çalışılmalıdır. Kalkınma, yalnız ulusal gelirin artışı değil, üretim faktörlerinin verimliliğinin artmasını da içerir. Verimliliğin artış ise, ancak daha yüksek bir eğitim düzeyi ve ileri teknoloji kullanımı ile olanaklıdır.

Türkiye, ülke özellikleri nedeniyle dengeli büyüme strateji izlemek zorunda olduğundan, çeşitli sektörler, tarım sanayii, sanayinin ait sektörleri ve hizmetler kesiminin büyümeleri arasında uyum sağlanması gereklidir. Tarımı ve/veya sanayinin belirli alt sektörlerini savaştıran bir özendirme politikası, Türk ekonomisini darboğazlara götürmektedir.

Kamu yönetiminin iyileştirilmesi hızlı bir büyüme için zorunlu ön koşuldur. Kamu yönetimi aksadığı takdirde, ne ciddi politikalar izlenebilmekte ne de büyük projeler zamanında gerçekleştirilebilmektedir.

Kamu yönetiminin iyileştirilmesinin yanı sıra, yatırımların yaklaşık % 40'ını yapan özel kesimin de, kaynakları daha iyi kullanmak için, yönetimlerini etkinleştirmesi gerekir. Bu kesimde de devlete veya partiye sırtını dayayanların değil, daha verimli çalışanların başarılı olacağı bir ortam yaratılmalıdır.

Türkiye'nin büyüme sürecine geçişi ve büyümede sürekliliğin sağlanması; ancak halkın geniş kesiminin desteğini almış; her konuda hakça davranan, bağımsız, çağdaş, saygın ve onurlu bir ülke olmak gibi ulusal özlemleri özümlemiş hükümetler yönetiminde gerçekleştirilebilir.

GAZETECİ NE DEMEK?

Ahmet KABAKLI

Fas'ta, benimle beraber yüze yakın gazeteci, ajans temsilcisi, radyo, TV muhabiri bulunduğunu söylemiştim. Sayın Kral II. Hasan'ın taç-giyme töreninde, bu münasebetle yapılan şenliklerde, Fas Sahra'sını, helikopterlerle karış karış gezerken ve tabii kaldığımız otellerde, onların çoğu ile tanıştım. Fikirlerini dinledim.

Hepsi de bilgili, çalışkan insanlar, fakat bunların pek azı dört dörtlük gazeteci idi.

Daha doğrusu gazetecilik, sadece, çoğulcu demokrasinin bütünüyle, aksaksız ve sürekli olarak işlediği ülkelerdeki meslektaşlarımıza vegi idi.

Demek ki, gerçek gazetecilik, ancak karışmasız, geniş ve sadece makul kanunlarla sınırlanan hürriyet ortamı gerektiriyordu.

Ama bunlardan ibaret değil... Gazetecinin hem faydalı olması, hem de bu hürriyeti kötüye kullanmaması için memlekette bir de kamuoyu olması gerekiyor. Nasıl bir kamuoyu?

YAŞAMAK GÜZEL

Selâhattin Ozuluoğlu

*Tasalanmasın gönlün saçındaki beyaza
Hayat her çağda güzel, onu sevmek ne güzel..
Eğer hâlâ içinde yanan bir ateş varsa;
Sarı çiçekli hazân, yeşil bahardan güzel...*

*Cenneti hayal etme, yaşadığın an güzel;
Sevgiyle bütünleşmek insan için en güzel...*

*O, toz pembe düşlerle eriyen senelerin,
Sisli hatıraları, düzü, yokuşu güzel;
Gonca gonca açılan, sonra solan güllerin,
Kurumuş yaprakları, buruk kokusu güzel.*

*Çağlayan sular kadar durgun denizler güzel;
Yıldızlarla bin güllü, siyah geceler güzel...*

Ordu, 27 Mart 1985

— Kültürlü, aydın, mücadeleci, doğruyu eğriden ayıran, tıpkı hükûmeti ve devleti gibi basınından da hesap soran, onu gereğinde kınanayan, protesto etmek veya okumamak suretiyle onu cezalandıran bir kamuoyu.

Yani, her şey gibi basına da gerekli olan, frenleme, denetleme fonksiyonunu, gerçek parlamento demokrasisinin olduğu Fransa, Amerika, İngiltere gibi ülkelerde okuyucular yapıyor. Bu işi mahkemelere bırakmıyor.

Bu şartlar içinde, kendi ülkesi için, dünya olayları ve hattâ diğer memleketler için hür, yeni ve adaletli düşüncelerini söyleyebilen gazeteci ve yazar çok önemli bir insanlık vazifesini başarıyor.

Böyle düşünüldüğü zaman, **hür dünya gazeteciliği**, bence, yalnız millî ülkelerde (yasa, yargı, yürütme organlarının yanı sıra) **«Dördüncü kuvvet»** olmakla kalmıyor. Aynı zamanda, milletlerarası, devletlerarası bir kuvvet oluyor.

Devletler, türlü menfaat, dostluk ve siyaset kaygıları ile bir meseleye apaçık girmeyebilirler. Fakat basın eğer hür ve güçlü olursa meseleyi ele alır, yayar, önce millete, hükûmetine, sonra dünyaya duyurur. Böylece geleceği hazırlar. Kötülüğe, zulme, diktaya, açlığa, haksızlığa dikkati çeker. Gelecek iktidarlara görev hazırlamış olur. Kendi iktidarı gibi, başka devletlerin siyasetlerine de biçim hazırlar.

Sözgeşi, Afrika'yı kavuran açlık konusunda basın, devletleri uyarak, ilgilenmeye zorlar. Halkı yardıma çağırır. Bulgaristan'ın, Müslüman azınlığa uyguladığı soykırımı, Rusya'nın Afganistan'ı işgali, «Yıldızlar Savaşı», Avrupa'nın göbeğine yerleştirilen kışkırtıcı füzelere, İran-Irak arasındaki anlamsız savaş, milletlerarası Ermeni terörünün korkunçluğu ve daha yüzlerce konu var. Bunlar hür basında ahlâk ve adalet ölçüleri içinde doğru dürüst anlatıldığı, yorumlandığı takdirde kulak asmamaya hiçbir edvletin gücü yetmez.

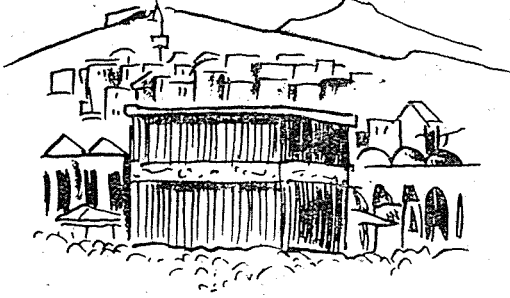
Mustafa Kemal ve arkadaşlarını idama mahkum eden divanı harp kararı

Kuvayı Milliye adı altında çıkardıkları fitne ve fesadın ve Kanunu Esasi hıfında ahaliden cebren para toplamak ve asker almak suretiyle dahilî emniyeti bozanların tertipçilerinden oldukları iddiasıyla sanık olan ve padişahın iradesiyle askerlik mesleğinden ihraç edilen ve nişanları alınan ve uhdesindeki «fahri yaverlik rütbesi» kaldırılan Üçüncü Ordu Müfettişliğinden mazul Selânik'li Ali Rıza oğlu Mustafa Kemal Efendi Yirminci Fırka sabık kumandanı Albaylıktan mütekait İstanbullu Mehmet oğlu Kara Vasıf sabık Yirminci Kolordu kumandanı mirliya Salacaklı İsmail Fazıl oğlu Ali Fuat, Vashington Sefiri ve sabık Ankara mebusu Midilili mühtedi Nihat oğlu Rüstem Bey (Bidenki), sabık sıhhiye müdürlerinden Ahmet Bahai oğlu İstanbullu Dr. Adnan Bey, Darülfunun Garp Edebiyatı sabık muallimesi İstanbullu Halide Edip Hanım haklarında icra kılınan muhakeme ve tetkikat neticesinde:

Bazı eşkiyalarla birleşerek padişahın sadık tebaası bir kısım safdilleri çeşitli hile ve desiselerle kandırıp, senelerden beri eşkiyalık yapan canileri hapishanelerden tahliye etmiş oldukları, bunların Seferberlik ve Harbi Umumî sıralarında birçok kötülükleri irtikâp ve tehcir vesilesiyle müslim ve gayrimüslim binlerce bigünahları yok edip menkul ve gayrimenkul mallarını gasbederek Osmanlıları medenî dünya gözünde fena göstermeye sebep olup kendilerinin zaten öteden beri muhteris emellerine ortak bulunmuş olan münfesih İttihat ve Terakki Cemiyetine mensup olanları da aralarına alıp «Kuvayı Milliye» adı altında bazı teşkilât vücade getirdikten sonra Kanunu Esasi hükümleri dışında cebren asker ve para toplamaya, ahaliden vergiler almaya kıyam eyleyen...

... Şu sırada hükümetin gayet ve nazik olan siyasî vaziyetini bozmaya cüret eyledikleri ve yukarıda adları geçen Mustafa Kemal Efendi, Ali Fuat Paşa, Kara

Vasıf, Alfred Rüstem, doktor Adnan Beylerle, Halide Edip Hanımın bahsi geçen cinayet ve fecaat silsilesinin tertipçileri ve tahrikçileri oldukları, hattâ bunlardan Ali Fuat Paşanın bizzat silâhlı eşkiyaların kumandanlığında bulunmuş olduğu şahitlerinin ifadesinden ve kendilerinin neşretmiş oldukları beyanname vesair basılı evrak münderacatından kanaat hâsıl olduğundan bunların ol vechile mücrimiyetlerine ve Mülkiye Ceza Kanunname-i Hümayunun 45 nci maddesinin: «Müteaddid şahısların bir cinayet veya cunhayı müttehiden ika eder veyahut ef'al-i müteaddideden mürekkep olan bir cinayet veya cunhada bir takım eşhastan her bir cürmün husulü maksadiyle ef'al-i mezbureden birinin veya bir kaçını icra eylese eşhas-ı mezkûre hemfiil denilir ve cümlesi fail-i müstakil gibi mücazat olunur.» diye yazılı olan birinci fıkrası delâletiyle mezkûr kanunun 55 inci maddesinin: «Her kim bizzat veya bilvasita tab'a-i Devlet-i aliye ve sekene-i memaliki mahruseyi zati hazret-i padişahi veyahut tebaa-i Osmaniye aleyhine müsel-lehan isyan ettirmek üzere tahrik edip de maksadı olan isyan fiile çıkarsa İDAM OLUNUR» diye yazılı olan dördüncü fıkrası: «Her kim memalik-i mahrusa ahalasını yek diğeri aleyhinde silâhlandırarak mukatele-ye tahrik ve izaba veyahut bazı mahallerde gasb-ü gayret ve tahrib-i memleket ve katl-i nüfus efalini ikaa mütecasir olup da kabza-i fesat tanâmiyle fiile çıkar veyahut madde-i fesadın icrasına başlamış olursa ol kimse keزالık İDAM OLUNUR» ibaresini nâtik bulunan 56 ncı maddesine uyularak Mustafa Kemal, Ali Fuat, Kara Vasıf Alfred Rüstem, doktor Adnan ve Halide Edib'in haiz oldukları askerî ve sivil rütbe ve nişanlarla her türlü resmî ünvanlarının kaldırılmasına ve CÜMLESİNİN İDAMLARINA ve halen firar halinde bulunmalarına ve kanun hükmüne uyularak mallarının haczi ile usulü dairesinde idare ettirilmesine gıyaben ve müttefikân karar verildi.

Son Peygamber

Muhammed

MÜSLÜMANLARIN peygamberi ve insanlık tarihinin en önemli kişilerinden biri olan Hazreti Muhammed 571 yılında Mekke'de doğdu.

Babası Kureyş kabilesi büyüklerinden Abdullah, annesi de Âmine'dir.

Babası Abdullah, Muhammed'in doğumundan iki ay önce ölmüştü. Annesi ise o 6 yaşında iken öldü. Muhammed 8 yaşına kadar büyük babası Abdülmuttalib'in yanında büyüdü. O da ölünce, amcası Abutalib onu yanına aldı.

25 yaşında iken zengin bir kadın olan Hatice ile evlendi.

Kâbenin onarımı sırasında Hacerî Esved adlı kutsal kara taşın yerine konması sırasında karşılaşılan güçlüğü yendi.

Taşı bir yaygının üzerine koyarak bütün Arap başkanlarının taşımasını sağladı.

Muhammed İslâm dinini 40 yaşına geldiği zaman yaymağa başladı. O zamanlar Arabistan karmakarışık, dinsiz ve ahlâksızdı.

İşte Muhammed böyle bir toplumu düzeltme işini üzerine aldı. Kendisine önce Hatice, Ebubekir, Ali ve Zeyd İbni Haris inandılar.

Muhammed hac mevsiminde Mekke'ye ge-

len Arapları yeni dine çağırıyor, fakat Mekke'liler bunu önlemeğe çalışıyorlardı.

Sanki Mekke'lilerle Muhammed ve ona inananlar arasında bir savaş başlamıştı. Medinenen Müslümanlığı kabul etmiş olan bir grup Muhammed'i inananlar ile birlikte Medine'ye çağırdılar. Kendilerini koruyacaklarını söylediler. Muhammed bunun üzerine bütün iman edenleri oraya gönderdi. Mekke'de Ebubekir ve Ali ile kaldı.

Mekke'liler hazırladıkları bir plâna göre Muhammed'i öldüreceklerdi.

Sonunda üçü beraber Medine'ye kaçmağa karar verdiler ve güç halle 22 Haziran 622'de Medine'ye vardılar.

İşte İslâm tarihindeki ünlü Hicret olayı budur. Hicrî yıl bu tarihte başlar.

Bu tarihten başlayarak namaz kılınırken, Kudüs'teki Beyti Mukaddese dönmek yerine Kâbe'ye yüz çevirmek gelenek oldu. Hazreti Muhammed her sahada bilgili bir insandı. Hele askerlikte cesaretli ve zeki bir komutandı. Yapmış olduğu savaşlar sırasında Bedir, Uhut, Hendek savaşları ve Heyber kalesinin fethi Dünyaca ünlüdür. Hazreti Muhammed Hicrî ve Kamerî hesap ile 63 yıl yaşadı. Beden ve ruh temizliğine çok değer verirdi.

Bir Türk Büyüğümüz

AKŞEMSEDDİN

Cihangir ünlü Türk Hükümdarımız, Fatih Sultan, Mehmet Hanın, iki hocasından biri, Molla Gürani, diğeriye: AKŞEMSEDDİNDİR, Akşemseddin, ilmin kemâl mertebesine gelmiş; ulu bir kişi olduğunu inkâr kabul etmez! İstambul'un fethinde, manevî şahsiyeti, temayüz ve tebarüz etmiştir! Yüce Fatih; şehrin alınmasından sonra en önde, bu ulu kişinin, Hocasının arkasında girmiştir!..

AKŞEMSEDDİN: 1390 tarihinde Şam'da dünyaya geldi. Şeyh Hamza'nın oğludur. Esas ismi Muhammed'dir. Arap'lar Muhammed Şemseddin derler. Akşemseddin yedi yaşında iken babası ile birlikte Amasya'ya geldi. Daha sonra Kavak nahiyesine yerleşti. Babası Şeyh Hamza Kavak'ta öldü.

Akşemseddin Hazretleri babasının ölümünden sonra kendini ilim öğrenmeye verdi. Kısa zamanda arkadaş ve akranlarını geçerek Osmancık medresesine hoca tayin edildi.

Fakat çok geçmeden medrese hocalığını bıraktı. Kamil bir mürşit aramağa başladı. Yine eski vatanına döndü. Bu arada bazı kişiler Hacı Bayram Hazretlerine bağlanmasını tavsiye ettiyseler de bir hoşnutsuzluk sebebi ile vazgeçti. Tekrar Arap bölgelerine gitti.

Orada da Zeynüddin adında ilim sahibi bir zatın bulunduğunu duyar. Fakat Halep'e uğradığında bir rüya görür. Boynuna zincir takmışlar zorla Ankara'da Hacı Bayram Hazretlerinin eşğine bırakılmaktadırlar. Zincirin ucu da Hacı Bayram'ı Veli Hazretlerinde.

Bunun üzerine derhal Ankara'ya gelir. Bakar ki müridler tarladalar burçak topluyorlar. Yanlarına varır. Fakat, Hacı Bayram Veli iltifat göstermez. Yine de hizmet edip çalışmaya başlar. Yemek vakti gelir Müridlere yemekler paylaştırılır. Köpeklere de verilir. Faka yine Akşemseddin Hazretlerine dönüp hakmazlar. Kendine yemek verilmeyince varıp köpeklere verilen yemekten beraberce yemeğe başlar. Bunun üzerine Hacı Bayram Veli: «Köse, beni

yaktın», diyerek sofraya çağırır, sonra da: «zincirle zoraki getirilen misafiri böyle karşılarlar» der.

Akşemseddin Şeyhini bulmuştu. Her yoluyla kendini ona adadı. Verilen her görevi istenilen şekilde yaptı. İstanbul'un manevî Fatih'i ünvanı ile bilinen Akşemseddin Bizans'ın fethi için fetvayı verir. Padişah'ın çevresindekiler dedikoduya başlarlar. Padişah'a «Bu kadar askeri bir şeyhin sözü ile kırdıramazsın» diye söylenselerde padişah aldırış etmez.

Yine bir gün Fatih, Şeyh'in çadırına gelmesini bildirir. Fakat Şeyh'in gelmediğini görünce hiddetlenerek kendisi kalkıp Şeyh'in çadırına varır. Fakat bakar ki çadırı örülmüş vaziyette kapalı. Kılıcını çekerek yarar ve içeri girer. Görür ki içeride hiçbir şey yok. Hazret sadece toprak üzerinde secdeye varmış. Tacı mübarek başından yuvarlanmış, başının ak saçı sakalı parlamakta... Mübarek ak saçını ve sakalını toprağa sürmüş, çamur olmuş, gözlerinden boşanan yaşlar bir sofralık yeri tutmuş. Bu halde Allah'a yalvarmakta.

Padişah Şeyhinin bu halini görünce döner ve makamına gelir. Daha sonra İstanbul Feth olunur. Fatih'te Peygamberin hadisindeki övgüye lâyık olur.

Büyük bir Tıp Alimi olan Akşemseddin; bulaşıcı hastalıkların kaynağını çok araştırmıştır. Araştırmalarının neticesinde hastalıkların insandan insana veya hayvanlardan insanlara bulaşma suretiyle geçtiğini anlar. Bu bulaşmanın da gözle görülmeyecek kadar küçük, lâkin canlı tohumlar vasıtası ile olduğunu farkına varır. Aynı zamanda ilk kanser araştırmacısıdır. İlk olarak Süleyman Çelebi'yi tedavi etmiş ve olumlu sonuçlar elde etmiştir. Pastör ise ancak 400 yıl sonra bu konuya el atmış ve kendisine mal etmiştir. Maddetü'l Hayat adlı eseri ile tabiblik konusunu en güzel şekilde işlemiştir.

Allah Ondan Razi Olsun...

En Büyük Divan Şâiri

Bâki

«Mahmut Abdülbâki»

BAKÎ'nin «Bakî kalan bu kubbede bir hoş sada imiş» mısraı atasözü hâline gelmiştir. Zaman olur ki, haydi cihan değer.

Ona şiir alanındaki ustalığından ve nefis şiirlerinden dolayı «Şâirlerin Sultanı» adı takılmıştı. Şiirleri yüzyıllarca güzellik ve değerini korudu. Kendisinden sonra gelen birçok büyük şâirlere etkisi oldu.

Bakî, edebiyatımızda divan şiiri diye anılan tarzın en büyük şâiridir; divan şiirine yenilikler getirmiştir.

Bakî 1526'da İstanbul'da doğdu. Babası, Fatih camiinde müezzindi. Çocukluğunda bir saracın yanına çırak olarak girdi; okumağa karşı büyük bir hevesi olduğunu gören babası onu medreseye yolladı. Karamanîzâde Mehmet ve Kadızâde Şemsettin gibi büyük bilginlerin yanında yetişti. Bakî çok zekî ve yetenekli bir insandı. Müderrisliği sırasında Kanûnî Sultan Süleyman'ın dikkatini çekti ve takdi-

rini kazanarak Kanûnî'ye musahip (sohbet ve fikir yoldaşı) oldu. Kanûnî'den sonra İkinci Selim, Üçüncü Murad, Üçüncü Mehmet zamanlarında takdir edilerek Mekke ve İstanbul Kadılığı, Anadolu ve Rumeli Kazaskerliği yaptı. «Reisül Ulema - Bilginlerin Başkanı» ünvanını kazandı.

Şiirde çok ustaydı. Devrinin şiir dilini yenileştirmiş ve güzelleştirmiştir. Bir kısmı basılmış bir divanı vardır. Bu divanı Hammer Al-mancaya çevirmiştir. Birçok gazelleri, kasideleri vardır. Bunlarda devrinin özellikleri, İstanbul hayatının yansımaları ve zamanın düşünceleri vardır. Bakî aruzda İstanbul ağzını kullanmıştır. Divanından başka, Mevahibi Ledünniye» adlı bir çevirisi, «Fazaaili Cihat» adlı bir eseri ve diğer çevirisi ve eserleri vardır.

Bir gazelinde diyor ki:

**«Gafil geçirme fırsatı kim bağı âlemin,
Gül devri gibi devleti nâpayidardır!»**

Bakî 1600 yılında İstanbul'da öldü.

Yılmaz Kahraman
Büyük İmparator

Yavuz Sultan Selim

YAVUZ Sultan Selim, Türk tarihine büyük şanlar ve zaferler kazandıran dâhî bir hükümdar, bir imparator ve güçlü bir şairdi. Yavuz, büyük savaşlarda bile bilgin ve şâirleri çevresinde bulundurur ve onlarla sohbet etmekten hoşlanırdı.

Yavuz, Fatih Sultan Mehmed'in torunu ve İkinci Bayezid'in oğludur. 1467'de Amasya'da doğdu. Büyük kardeşleri ve babasıyla savaşarak Osmanlı tahtına geçti.

Onun başardığı büyük işlerden biri Şah İsmail'e karşı Çaldıran'da kazandığı büyük zaferdir. Böylece Şîilik ve Sünnilik mezhep çatışmalarını ortadan kaldırmış oldu. Bu savaşta Tebriz'e kadar olan memleketleri, Diyarbakır Van, Bitlis, Maraş, Elbistan, Bayburt, Erzurum ve Erzincan'ı aldı.

Yavuz'un ikinci büyük işi Mısır'ın fethidir. 1516 Ağustosunda Halep yakınlarında Mercidabık'ta Mısır ordusu ile karşılaşarak onları yendi. Halep, Malatya, Divriği ve Antep fethedilmişti. Yavuz sonra Kuzey'e yürüdü ve Filistin'i aldı; Mısır'a girdi. Oradan Halifelîği alarak Hicaz kıt'asını elde etti; Türkler'in üç kıt'a ya ve bütün Müslümanlar'a hâkimiyetini sağladı.

Yavuz'un ömrü ve saltanatı kısa sürdü. Sekiz yıl ve sekiz aylık bir hükümdarlıktan sonra 1520'de Şirpençe'den hastalanarak öldü. O, büyük bir donanma hazırlamağa başlamıştı. Kafasında birçok yeni plânlar tasarlıyordu. Eğer ömrü uzun olsaydı büyük kişiliğine uygun büyük işler başaracaktı.

Yavuz, İran ve mezhep meselesini çözmekle İmparatorluğun doğuşunu güven altına aldı. Mısır'a kadar olan ülkeleri fethetmekle de Osmanlı Devleti'ni bir Dünya imparatorluğu hâline getirdi. Yavuz, cesareti, cür'eti, iradesi, kudreti, geniş görüşü ve sanatkâr ruhu ile Osmanlı hükümdarlarının en büyüklerinden biridir. Yavuz Doğu'ya döneceği yerde Batı'ya gitmiş olsaydı Türk düşüncesinin yapısı büsbütün değişik olacaktı.

Onun Farsça Diyanı, duygu ve düşünce dolu şiirlerle süslüdür. Türkçe şiirleri toplanmamıştır. Fakat ona atfedilen şu mısralar çok güzeldir:

«Şirler pençe kahrımda olurken lerzan

Beni bir gözleri âhûya zebun etti felek!»

Osmanlı Devleti'nin Kurucusu

Osman Gazi

OSMANLI Devleti'ni kurmuş ve 27 yıl devletin başında bulunmuş olan Osman Gazi çok değerli bir devlet adamı idi. 1258'de «Osmancık» da doğdu.

Osman Gazi, Süleyman Şah'ın torunudur. Babası Ertuğrul Bey, Bizans hududunda Uc Beyi idi. 1288'de, 30 yaşlarında iken başbuğluğa getirildi. Ülkesi Domanıç ve Ermeni yaylaklarıyla Söğüt kışlığı idi. O, kılıç gücüyle bu ülkeyi genişletip bir devlet hâline getirmişti. Osman Gazi'nin ilk önemli zaferi Karacahisar'ın fethidir. Sonra sırasıyla, Taraklı, Gökünük, Mudurnu'yu aldı.

Bu durum Rumları son derece kızdırıyordu. Öyle ki Osman'ı öldürmek için türlü türlü suikastler hazırladıysa da bunların hiç birinde başarılı olamadılar. Daha sonra Köprühisar'ı, Koyunhisar'ı, Marmara kalelerini yaptırdı.

Osman Gazi son derece cesur, güçlü iradesi olan bir komutan ve akıllı bir devlet adamıydı.

Bizanslılar onu yıldırmaq için türlü oyunlara başvurmuşlarsa da bu hilelerinde başarılı olamadılar.

Osman Gazi, Kocahisar, Akhisar, Lefke, Geyve, İzmit dolaylarını ve sonunda Bursa'yı aldıktan sonra sınırlarını bir hayli genişletmiş ve Osmanlı Devleti'ni Dünya'ya tanıtmış oldu.

Yenişehir'de (1326) yılında 68 yaşında iken öldü.

Bağımsız olarak hükûmeti 27 yıl yönetti. Başbuğluğa getirildiği zaman hesaba katılırsa bu süre 38 yıla çıkar. Orta boylu, esmer, değirmi yüzlü, çatık kaşlı, yassı alınlı, geniş omuzlu, gövdesi bacaklarından uzun olduğu rivayet edilir. Yeni devletin başkenti Ertuğrul zamanında, Söğüt, Osman zamanında Beyşehir idi. Orhan zamanında Bursa'ya taşındı.

Cenazesi sonradan Bursa'ya götürülerek, orada yapılan Osman Gazi türbesine gömüldü.

Osman Gazi'nin neslinden büyük dâhi devlet adamları ve imparatorlar yetişti.

3. Ahmet

TÜRKLER'in şanslarının ve tarihin akışının değişebileceği bir dönem 3. Ahmet zamanıdır. Bu dönemde Türkler'in eline Rus ordularının yok edilmesi ve memlekette yepyeni bir çağın açılması fırsatı geçmişti. Bu fırsatlar kaçırıldı.

Osmanlı padişahlarının 23.'sü olan Üçüncü Ahmet dönemi memlekette ilk Batılılaşmaya başlamanın gündoğumuydu. Batı ile ilk ilişki, ileri görüşlü Fatih döneminde başladı. Hemen hemen bir yüzyıl sonra Üçüncü Ahmet döneminde bir defa daha, fakat büyük bir kuvvetle Batı uygarlığı ve düşüncesini memlekete getirme ihtiyacı belirdi. Üçüncü Ahmet döneminde sulh, sükûn, refah, san'at ve bilgi ile güzellik hüküm sürdü.

3. Ahmet bilgiye, güzel san'atlara, şiire ve müziğe karşı büyük bir sevgi gösterdi, muhteşem saraylar, güzel bahçeler, köşkler ve süslü çeşmeler yaptırdı. Bu zamana tarihte «Lâle Devri» adı verilir. 3. Ahmet yeniliği seven ve san'atı koruyan bir padişahı. O biraz daha düzenli, iradeli ve uzağı gören bir kişi olsaydı Türkiye'nin Batılılaşma ve yenileşme hareketleri o zaman başlamış olacak ve gerilik memlekette uzun süre yaşamayacaktı.

Üçüncü Ahmet 1673'de doğdu; 1703'te 30

yaşında padişah oldu. İsveç Kralı Demirbaş Şarl onun zamanında memleketimize sığınmıştı. Baltacı Mehmet Paşa Ruslar'a karşı Prut zaferini kazandı. Bundan başka Venedikliler'e ve İranlılar'a karşı da zaferler kazanılmıştı.

Sadrâzam Damat İbrahim Paşa da yenilik ve Batılılığa karşı eğilim gösteriyordu. İbrahim Müteferrika ilk defa devletten yardım görerek 1724'te bir basımevi kurdu. Türkiye'de ilk defa kitap basılmağa başladı. Şâir Nedim bu dönemde yetişti. Memlekette ilk defa Batı'da, yeniliğe ve ilericiliğe karşı ufuklar açıldı. Güzellik içinde geçen hayat müzikle, şiirle ve san'atla süslenmişti. Şâir Nedim bu devrin bütün güzelliklerini şiirlerinde yansıtır.

Üçüncü Ahmed'in ilk açtığı ufuklardan memlekete Batı ışığı gelmedi; zira her yeniliğe karşı hortlayan gericilik güçlenmeğe başladı. Patrona Halil gibi geri kafalıların çıkardığı ihtilâl güzel san'at eserlerini yıktı ve Üçüncü Ahmet tahttan indirildi; bu hareket Türk ilerleyişinde, aldatıcı bir bahardan sonra kopan kış fırtınalarına benzedi. Bugün bize Üçüncü Sultan Ahmet'ten Ayasofya arkasındaki çeşme, iki saray yıkıntısı ile Nedim'in şiirleri ve Lâle Devri'nin müzikle dolu efsaneleri kaldı.

1736'da öldü.

Türkler'in Moliere'i

Ahmet Vefik Paşa

FUAD PAŞA onun için: «Ahmet Vefik Paşa binektaş kadar büyük bir elmadır; ne yüzüğe takılır, ne de sokakta bırakılabilir» demişti. Ahmet Vefik Paşa Türk milliyetçiliğinin önderlerindenidir. O Türkiye'nin Avrupa'yı taklid ederek çabucak ilerlemesinin zararlı olacağını sanıyor, buna karşı Türklük bilincinin canlanarak, Türk san'at eserlerine ve geleneklerine değer vermek gerektiğini savunuyordu.

Ahmet Vefik Paşa Türk dilinin özleşmesine çalışmış ve birçok klâsik eserleri asılları derecesinde kudretle adapte edebilmiş bir edip ve devlet adamıdır.

Ahmet Vefik Paşa 1823'te İstanbul'da doğdu. Bir süre Mühendishane-i Berri-i Hümayun'da okudu, sonra Paris'te liseyi bitirdi. Türkçenin Çağatay lehçesini, Arapça, Farsça, Fransızca, İtalyanca, Rumca, Almanca, İngilizce ve Eski Yunancayı biliyordu.

Hayatı birçok politik memurluklar, elçilikler, Üniversite hocalığı, Ayan âzallığı ve Meclisi Meb'usan Başkanlığı ile geçti ve iki defa Sadrazamlık (Başbakanlık) yaptı.

Ahmet Vefik Paşa henüz memlekete tam hürriyetin gelmesine karşıydı. Abdülhamid'in fikirlerine uyararak memleketin politik gelişmesi alanında yanlış adımlar attı.

Buna karşı Ahmet Vefik Paşa'nın Türk

tiyatro tarihinde büyük hizmetleri vardır. Bursa'da vali iken şehre birçok yenilikler getirdi, bir tiyatro kurdu ve kendi adapte ettiği eserleri oynattı.

«Lehçe-i Osmanî» eseri ilk sözlük kitaplarımızdandır. Bu kitap, asılları Türkçe olan kelimeleri ve bunların köklerini gösterir. Arapça ve Farsçadan dilimize geçen kelimelerle, diğer Türk kavimlerinin dilini karşılaştırır. Moliere, Schiller ve Shakespeare'in eserlerinden bir kısmını Türkçeye asılları kadar güzel ve başarılı adapte etti. Bunların içinde en başarılı olanları ve en değerlileri Moliere'den yaptığı adaptelerdir. «Yorgaki-Dandini», «Zor Nikâh», «Zoraki Tabib» ve daha birçok klâsik eserleri dilimize kazandırmıştır. Fezleke-i Tarih-i Osmanî, Atalarsözü gibi kitaplar yazmıştır. Ahmet Vefik Paşa'nın Tür diline ve Türk kültürünün yerleşmesine büyük hizmetleri oldu.

Bursa'da valiliği sırasında yeni yollar açtı. Bir gün arabasını çıkmaz bir sokağa saptırdı: «Devletin arabası geri dönmez!» diyerek önüne dikilen harap duvarları yıktırdı.

O, ilk yenilik devresinde ilk millî bilinci sezmiş, hattâ ona yol hazırlamıştır. Bundan dolayı Ahmet Vefik Paşa Türk uyanış ve edebiyat tarihinde üstün bir yer almıştır.

Ahmet Vefik Paşa 1891'de öldü.

HOTEL WASHINGTON

HOTEL WASHINGTON İstanbul'un merkezi Aksaray'da, görmeye değer tarihi yerler, müzeler, saraylar ve meşhur kapalıçarşıya çok yakın mesafedir. Hava alanına 15, Marmara sahiline 5 dakikada gidilir.

Otelimiz: 70 Banyolu oda ve 150 yatak ihtiva etmektedir. Restaurantında Türk ve Avrupa mutfağının spesalitelerini ve itinalı servislerini bulabilirsiniz.

Hotel Washington, tecrübeli personeli, Bar-Amerikanı, Gece kulübü, Çay terası, Kadın berberi, Konferans ve Düğün salonları, Özel garajı ile her zevke ve arzuya hitap eden bir atmosferde hizmetinizdedir.

The HOTEL WASHINGTON is situated in the heart of the old city on the main European highway into İstanbul-Aksaray. All museums, historical monuments and in famous grand Bazaar are only a few minutes to get to the beaches of the Marmara Sea and 15 minutes to teh Airport.

All the 70 rooms and 150 beds are exceedingly comfortable. A Restaurant with Turkish - European cuisine, the American-Bar, a night Club, the Tea-Teracce, A Hairdresser and a Private Garage are all at your disposal.

Wedding and Conference facilities are also available; our staff are always ready to assist and please you.

GENÇTÜR AĞADUŞU CADDESİ NO: 12 LALELİ-İSTANBUL.

Filozof Halk Mizahçısı

Nasreddin Hoca

İNSANLIK tarihinde yetişen en büyük nükte ve mizah üstadları kimlerdir? Onlar ince zekâlarıyla olayları ve insan karakterlerini başka bir köşeden seyrederek hicvederler. Yalnız Doğulular'ın değil, Avrupalılar'ın da çok iyi tanıdıkları Nasreddin Hoca, nükteli sözleri ile tanınmış bir Türk'tür. Fıkraları, hikâyeleri Batı dillerine de çevrilmiş, memleketimizde olduğu kadar başka memleketlerde de büyük bir ün kazanmıştır.

Nasreddin Hoca, Sivrihisar'ın Horto köyünde doğmuştu (1208). Babası Abdullah Efendi, bu köyün imamı idi ve halk gözünde çok sevilirdi.

Söylentiye göre Hoca, Konya'da medrese öğrenimi görmüştür. Öyle ki bir süre müderrislik ve kadılık da yaptı.

Son derece aydınlık bir ruhu ve keskin bir zekâsı olan Nasreddin Hoca, Türk mizahının ölmez bir mümessilidir.

Nasreddin Hoca'nın yüzyıllar önce söyle-

miş olduğu nükteli fıkraları ve esprili sözleri bugün hâlâ herkesin zevkle dinliyebileceği bir durumdadır, çünkü bunlarda insan ruhunu aydınlığa çıkaran ölmez ışıklar vardır.

Nasreddin Hoca'nın hayatı Akşehir'de geçti ve 1283 tarihinde orada öldü. Türbesi de yine aynı şehirdedir. Eskiden bu türbenin dört yönü açılmış, yalnız bir tek kapısı ve onun üzerinde de kocaman bir asma kilit varmış. Ziyaretine gelenler bu manzarayı görünce gülmekten kendilerini alamazlarmış. Sonradan tamir edilmiş. Bugün türbe düzelmiş bir hâldedir.

Ağızdan ağıza dolaşarak zamanımıza kadar gelmiş olan Nasreddin Hoca fıkraları arasında sonradan uydurulmuş olanları da vardır. Aksak Timur ile Nasreddin Hoca arasında geçtiği rivayet edilen bazı konuşmalar bu çeşit fıkraların bir kısmıdır. Halbuki, Nasreddin Hoca'nın bilinen biyografisi, onun Aksak Timur devrinden çok önce yaşadığını gösterir.

Şimdi Akşehir'de her yıl Nasreddin Hoca için törenler yapılmaktadır.

Bahtsız Kahraman

Yıldırım Beyazıt

YILDIRIM BAYEZİT, cesareti ve kahramanlığıyla Osmanlı Padişahları'nın en büyüklerinden biridir ve dördüncü Padişah'tır. 1360 yılında doğdu. Babası Birinci Murat, Kosova Meydan Savaşı'nda Miloş Kaploviç tarafından hançerlenince Bayezit 1389'da savaş alanında Padişah oldu ve savaşı zaferle sonuçlandırdı.

Savaş alanlarında at üstünde cesurca bir uçtan bir uca koşup yetişmesi ona Yıldırım ismini kazandırdı. O, daha Şehzâdeliği sırasında savaşlarda gösterdiği sür'at yüzünden bu ismi almıştı. Yılda birkaç defa ülkesini bir uçtan bir uca at üstünde dolaşırdı.

Yıldırım tahta geçince Sırbistan'ı Türkler'e bağlı bir hükûmet hâline koydu. Bizans sarayını emri altına alarak Bizans hükümdarlarını kendisi atamağa başladı. Kıbrıs ve birçok Akdeniz adalarını da haraca bağladı. İstanbul'da bir Türk mahallesi kurdurarak orada Türkler'e kendi kanunlarıyla yaşama ve ticaret yapma imtiyazını elde etti.

Onun en büyük arzusu İstanbul'u almak-

tı. Bu maksatla Anadoluhisarı'nı yaptırdı ve İstanbul'u sarmağa başladı. Papa, Macar Kralı Sigsmund'un komutası altında Fransız, Alman, Leh, Macar vesairenden kurulu 70 bin kişilik bir orduyu Türkler'in üzerine saldırttı. Bayezit, Niğbolu'ya yıldırım gibi yetişerek bu orduyu bir yıldırım vuruşu ile perişan etti. Bu savaş sonunda Bosna kıt'ası ve Yunanistan'ın büyük bir kısmı Türkler'in eline geçti.

Yıldırım'ın en büyük talihsizliği Timur-lenk ile karşılaşmasıdır. Bu iki güçlü Türk hükümdarı birbirlerine sert mektuplar gönderdiler. Yıldırım'ın son mektuplarında Timur'a hakaret dolu cümleler bulunuyordu. Timur'un 160 bin kişilik ordusu ile Yıldırım'ın 70 bin kişilik ordusu 20 Temmuz 1402'de Ankara'da Çubuk dolaylarında karşılaştı. Genç Yıldırım yaşlı ve tecrübeli Timur'a çarparak parçalandı ve sekiz ay sonra 1402'te kahrından öldü. Yıldırım, eğer Timur'la karşılaşmamış olsaydı Osmanlı Devleti'ne ve kendisinden sonra gelen hükümdarlara çok daha büyük yollar hazırlayacaktı.

Asya Fatihi

Cengiz Han

TÜRK törelerini gözönüne alarak kurmuş olduğu kurallara «Yasa» adını veren Cengiz Han, büyük bir Dünya Fatihi olduğu kadar da büyük bir devlet adamı ve yasacı idi. 1155 yılında doğdu.

Asıl adı Timuçin olan Cengiz Han, oymak beylerinden Bahadır adlı birinin oğluydu. Oniki yaşında iken babası öldü. Fakat annesinin zekâsı ile oymak dağılmadı.

Cengiz Han, bütün ömrü boyunca savaştı, büyük çarpışmalar yaptı ve zaferler kazandı. 1202'de Doğu ve Batı Moğollarını hükmü altına aldıktan sonra kendisine Hakan ünvanı verildi.

1206'da Şaman adlı bir kâhin kendisine kurultayda Cengiz Han ünvanını verdi. Yıllarca yapmış olduğu çarpışmalar sonunda Moğolistan'da kurduğu Dünya çapındaki devletten sonra savaşçılığını tanıtmaya başladı. U-

zun çarpışmalar sonucu Çin'i istilâ etti ve Pekin'i (1216) aldı.

Bunun arkasından, Uygarlar'ı, Kalmuklar'ı ve Karahitaylar'ı da yönetimi altına aldı.

Bundan sonra Batı'ya dönerek Orta Asya ve Anadolu'daki bütün hükümetleri ve Harzem Şah devletini ele geçirerek topraklarını genişletti.

Daha sonra Kafkaslar'dan Rusya'ya geçerek orada dağınık hâlde bulunan Türk oymaklarını bir bayrak altında topladı.

Cengiz Han 25 yıl Hakanlık yaptıktan sonra 72 yaşında iken 1227'de öldü. Cengiz Han, imparatorluğu ölümünden önce oğulları arasında böldü.

Yalnız bunların içinden Cüci isimli oğlu kendinden önce öldüğü için en küçük oğlu olan Tuluy, Yasaya göre babasının yerine geçti. Cengiz Han'ın ölümünden sonra imparatorluk 4 kola ayrıldı.

*Büyük Astronomi Bilgini ve
Hükümdar*

Uluğ Bey

ULUĞ BEY, Dünya'ca ünlü Türk matematik ve astronomi bilginlerinden biridir. Aynı zamanda bir hükümdardı. Timur'un torunlarından.

Uluğ Bey 1395'te Semerkand'da doğdu. Babası Semerkand hükümdarı Muinüddin Şahruh idi.

Uluğ Bey çok iyi bir öğrenim görerek büyük bilginlerin elinde yetişti. Çok zeki idi. Matematiğe ve astronomiye karşı büyük hevesi ve ilgisi vardı.

Babası ölünce 1409'da hükümdarlığa geçti. İlk işi olarak devletini güçlendirmek memleketi parçalanmaktan kurtardı. O, savaştan çok kendisini bilime vermiş bir hükümdardı. Sarayına zamanın bilginlerini topladı ve onları korudu, inceleme için Çin'e kadar heyetler gönderdi. Uluğ Bey Semerkand'ta bir medrese, bir de rasathane yaptırdı ve astronomi ilminin gelişmesine çalıştı. Bu rasathane Orta

Çağ'daki gök bilgisini en yüksek düzeye ulaştırdı.

Hayatını astronomi ve matematik araştırmaları ve çalışmalarıyla doldurdu. Bu sahalarda birçok eserler yazdı. Astronomi üzerine bir tablosu 1665 yılında Oksford'da basıldı ve birçok Avrupa dillerine çevrildi.

Uluğ Bey'in kırk yıllık hükümdarlığı sırasında Semerkand, Buhara ve Kâşgar ülkelerinde ilim, edebiyat ve san'at büyük bir gelişime kavuştu.

Uluğ Bey bilgin bir hükümdar, ama bahtsız bir babadır. Kendisine isyan eden oğlunu esir alarak onu affetti. Fakat bir süre sonra oğlu yeniden kuvvet toplayarak Uluğ Bey'le savaştı ve onu esir alarak 1449'da 54 yaşında öldürdü.

Uluğ Bey Türkler'in en değerli bilgin hükümdarlarından biridir.

Doğu'nun En Büyük Devlet Adamı

Nizamülmülk

O, bir efsâne kahramanı hâline gelmiş büyük bir devlet adamı idi.

Asıl adı, Ebû Ali Hasan olan Nizamülmülk, Doğu tarihinin yazdığı en büyük devlet adamlarından biridir. O, âdli bir «Vezir-i-âzam» olmakla kalmadı, üniversiteler kurmak suretiyle bilimin yayılmasına çalıştı, büyük sanatkâr ve bilginleri korudu, değerli eserler yazdı ve hükümdarlara en doğru yolu gösterdi. Bütün büyük özelliklerinden dolayı ona «Memleketin nizamının kurucusu» anlamına gelen Nizamülmülk adı verildi.

Nizamülmülk 1017 tarihinde Horasan'ın Tus şehrinde doğdu ve zamanının ünlü hocalarından ders alarak yetişti. Akıllı, bilgisi ve büyük insanlık meziyetleri ile ilkin Belh hâkimi Ali Bin Şadan'ın emrine girdi. Daha sonra yeni kurulmakta olan Selçuk Devleti'nin hizmetine girerek Davut Bin Mikâil'in, Alp Aslan'ın, Melikşah'ın Başvezirliğini ve danışmanlığını yaptı. Onun üstün yeteneklerinden dolayı her hükümdar kendisini daha sonraki hükümdara tavsiye ediyordu.

Nizamülmülk'ün Selçuk Devleti'nin kuru-

luş ve genişleyişinde, sağlam bir devlet olarak organize edilmesinde büyük rolü vardır. Ünlü Hasan Sabbah ile Ömer Hayyam'ı korudu. Bağdad ve İsfahan'da iki büyük ilim müessesesi kurdurdu, adaleti gerçekleştirmeye çalıştı ve şiirler yazdı. Nizamülmülk'ün yazdığı «siyasetname» adlı değerli eser Avrupa dillerine bile çevrildi. Bu eser memleketimizde de yayınlandı.

Nizamülmülk bu eserinde hükümdarlara ve devlet adamlarına birçok misaller vererek yol göstermekte ve devlet yönetiminin türlü yönlerini incelemektedir.

Ona göre: «Hiçbir hükümdar veya ferman sahibi kimse bu eseri okumaktan kendisini uzak sayamaz.» «Bir hükümdarın uyruğuna vereceği en büyük ihsan adalettir. Halk adaletle memnun olursa o memleket yaşar ve her gün kudret ve güç kazanır. Memleket zulüm ile yaşayamaz. Hükümdar, zulüm görmüş olanların şikâyetlerini bizzat dinlemeli, zâlimden hakkı alıp zulüm görene vermelidir.»

Nizamülmülk'ün 1096'da hançerlediği söylenir.

ATATÜRK VE CUMHURİYET

Baş eğmişken önünde altı asır her zorluk,
Göçtü bir çınar gibi koca İmparatorluk!..
Çatırdattı bu göçüş göklerini vatanın,
Duyunca silkindi Türk narasını «Ata»nın..

Haykırdı kadın, erkek: «İhtilâl var, ihtilâl!..
Çiğnenemez yerlerde mübarek şanlı hilâl...»
Alev alev bayrağım kızılıklarda yandı.
Bütün millet «Kemal»in etrafında toplandı...

Dönünce yurt ananın gözleri bir pınara,
Can verdi Ulu Tanrım bu devrilen çınara!
Saldı o, yeniden kök, filiz, gövde, dal, budak;
İrkimin şahlanması ısırttı «Garb»a dudak!..

Çekince Mehmetçikler kılıçları kınından,
Göl göl oldu her taraf korkak düşman kanından!..
Birleşti siperlerde gazilerle, şehitler,
Yeni bir düzen verdi dünyaya koçyiğitler!...

Dile gelince otuz asırlık şanlı mazi.
Türk'ün kara bahtını ağarttı «Büyük Gazi»!..
Son verip bu cenkte biz bin bir kötü niyete,
Kavuştuk sevgilimiz: İstiklâl, hürriyete!..

Değildir zindan artık bize Anadolumuz.
Cumhuriyet nuruyla aydınlandı yolumuz!..
Onun kutsal sevgisi taşıyor içimizden,
Gökler dolusu selâm ölmez «Ata»ya bizden!..

Cemal Oğuz ÖCAL

**Büyük Vatan Evladı, Büyük Türk Milliyetçisi
Mareşal Fevzi ÇAKMAK**

İstiklâl Marşı

Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak,
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak,
O benimdir, o benim milletimindir ancak!

Canıma, kurban olayım, çehreni, ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül, ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl,
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım;
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım!

Garbin âfâkı sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim, iman dolu göğsüm gibi serhaddim var;
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imânı boğar,
"Medeniyet", dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın!
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın...
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakkın,
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın!

Bastığın yerleri "toprak", diyerek geçme, tanı;
Düşün, altındaki binlerce kefensiz yatanı;
Sen şehit oğlusun, inceltme, yazıktır, atanı;
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda...
Şühedâ fişkıracak toprağı sıksan, şühedâ!
Canı, canânı, bütün varımı alsın da Hudâ,
Etmesin, tek, vatanımdan beni dünyada cüddâ.

Ruhumun senden, İlahi, şudur ancak emeli:
Değmesin mâbedimin göğsüne nâ-mahrem eli.
Bu ezanlar-ki şehadetleri dinin temeli-
Evedî yurdumun üstünde benim inlemeli...

O zaman ved' ile bin seade eder - varsa - taşım;
Her cerihamdan, İlahi, boşayıp kanlı yaşım,
Fişkırtır ruh-i mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman, yükselerek, arşa değer belki başım.

Dalgalar, sen de şafaklar gibi, ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl.
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet.
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Akif Ersoy